

PARAPLEGIJA i MI

GLASILO SAVEZA - Godina III - septembar 2016. - Broj 7

Broj
7

AKTUELNOSTI U SAVEZU
Tema: PARAOLIMPIJSKE IGRE
Koalicija: "PONOSNI NA SEBE"
Kolumna: PROF.DR. MIRSAD MUFTIĆ
INTERVJU
SPORTSKE VIJESTI IZ SAVEZA

"PARAPLEGIJA i MI"

Informativno glasilo –
časopis Saveza paraplegičara
Federacije Bosne i Hercegovine

Izdavač

Savez paraplegičara i
oboljelih od dječje paralize
Federacije Bosne i Hercegovine
Zmaja od Bosne br. 78
71000 Sarajevo
Telefon / fax: 710-445 / 710-446
E-mail: savez@paraplegicari.org
Web: www.paraplegicari.org

Glavni i odgovorni urednik
Elvira Bešlija

Redakcija

Elvira Bešlija, prof. dr. Mirsad Muftić,
Mirjana Dizdarević, Mirsad Dulbić,
Mirsad Imamović

Stalni saradnik

Prof. dr. Emir Fejzić, dipl. ing. arh.

Lektura

Ena Begović-Sokolija

Naslovna strana

Mirsad Imamović

Dizajn i prijelom

Mahir Sokolija

Štampa

“Dobra knjiga”, Sarajevo

ISSN

2303-5870

Tiraž

1.000 primjeraka

Časopis je besplatan.

Glasilo je realizirano kao projekt
koji finansira "Lutrija BiH",
posredstvom Ministarstva rada i socijalne
politike Federacije Bosne i Hercegovine.

Sarajevo, septembar 2016. godine

Sadržaj

AKTUELNOSTI IZ SAVEZA

Udruženje Sanski Most	2
Udruženje Velika Kladuša	3
Udruženje Doboј Jug	4
Udruga Mostar	5
Udruga Livno	7

PARAOLIMPIJSKI SPORT

Sport za osobe s invaliditetom – značaj i takmičenja	8
Paraolimpijski Komitet BiH: Historijat, djelovanje, uspjesi	15

KAMPANJA PONOSNI NA SEBE

Uvod	18
MyRight program jačanja kapaciteta osoba s invaliditetom i njihovih organizacija	19
Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Grada Bijeljine – KOLOSI	20
Koalicija “Neformalna grupa organizacija osoba s invaliditetom” regije Doboј	22
Koalicija “Zajedno smo jači” Hercegovačko-neretvanskog kantona	23
Koordinacioni odbor udruženja osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo	24
Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona	26

KOLUMN: Prof. dr. MIRSAD MUFTIĆ

Doping u sportu	27
-----------------------	----

HUMANIZIRANJE JAVNIH/SPORTSKIH OBJEKATA

Prof. dr. Emir Fejzić i dr. Irma Fejzić	33
---	----

INTERVJU

Sabahudin Keč, selektor reprezentacije BiH košarke u kolicima	38
---	----

SPORT

Međunarodno otvoreno prvenstvo paraplegičara “Sarajevo 2016”	46
Sportske igre Ze-Do kantona	50
Učešće Udruženja Sanski Most na sportskim igrama “Ohrid 2016”	51
Općinske igre Doboј Jug	52
Međukontonalne sportske igre “Livno 2016”	54
Šahovski turnir “Banja Luka 2016”	66

AKTUELNOSTI IZ SAVEZA

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Sanski Most

Već nekoliko godina zaredom članovi našeg Udruženja proglašavani su za sportistu godine Sanskog Mosta, u muškoj i ženskoj kategoriji

Na području Sanskog Mosta formiran je Općinski Savez za sport i rekreaciju osoba s invaliditetom Sanski Most, a u kojem su članovi našeg Udruženja uključeni u upravna tijela, kao i u same aktivnosti Saveza. Naša dva člana članovi su Upravnog odbora Saveza za sport i rekreaciju, a trojica su članovi u Skupštini Saveza. Općinski Savez član je kantonalnog, federalnog i državnog Saveza.

U samom Savezu zastupljene su sportske sekcije kao što su: streljaštvo, pikado, stoni tenis, šah, boćanje, mali fudbal, ribolov, atletika i ostali sportovi za osobe s invaliditetom u koje su uključeni i naši članovi Udruženja, te se

ravnopravno i aktivno s ostalim sportistima takmiče na raznim takmičenjima.

Već nekoliko godina zaredom članovi našeg Udruženja proglašavani su za sportistu godine Sanskog Mosta, u muškoj i ženskoj kategoriji, na osnovu ostvarenih rezultata i uspjeha na takmičenjima.

Problem osobama s invaliditetom predstavljaju neprilagođeni sportski objekti za takmičenje, kao što su, naprimjer, streljana i boćarske staze. Duži niz godina naše Udruženje radi na rješavanju tih problema i pokušaju da se objekti u potpunosti prilagode osobama s invaliditetom i u tome imamo korektnu podršku lokalnih vlasti i obećanja da će se problem

neprilagođenosti sportskih objekata za osobe s invaliditetom riješiti u skorije vrijeme.

Sportske aktivnosti uveliko pomažu u resocijalizaciji naših članova, druženju, upoznavanju i razmjeni iskustava s drugim sportistima s invaliditetom na takmičenjima, te postizanju dobroga rezultata. Sportska takmičenja omogućuju nam da budemo zapaženi i u javnom društvenom životu i time dokazemo i pokazemo da smo društveno ravnopravni građani.

Želja i namjera nam je da animiramo što više osoba s invaliditetom da se uključe u sportske sekcije i da se bave sportom prema kojem imaju naklonost i predispozicije.

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Velika Kladuša

U toku su ralizacija i priprema nekoliko važnih projekata koje je pokrenulo Udruženje iz ove općine

Pored redovnih svakodnevnih aktivnosti koje obavlja naše Udruženje, u toku je provođenje veoma važnog projekta za sve osobe s invaliditetom – "Stomatološka ordinacija". Projekt zajednički realiziraju naše Udruženje, humanitarna organizacija iz Danske "Holstebro Nødhjælp" i Dom zdravlja Velika Kladuša. Ordinacija će biti smještena u prizemlju Doma zdravlja. Danska humanitarna organizacija osigurat će svu potrebnu opremu za ordinaciju, Dom zdravlja omogućiće prostor i stalnog stomatologa za nesmetan rad ordinacije, a naše Udruženje uredit će ordinaciju koja će početi s radom početkom septembra ove godine.

U pripremi je i drugi važan projekt koji će realizirati naše Udruženje ove godine. To je Projekt "Parking mesta za osobe s invaliditetom", koji ćemo realizirati uz pomoć grant sredstava za NVO općine Velika Kladuša. Ovim projektom predviđeno je da se na svim parkiralištima u Velikoj Kladuši osiguraju, urede i adekvatno označe parking mesta za osobe s invaliditetom te da se kroz medijsku kampanju podigne svijest građana

općine na smanjenju zloupotrebe parkinga za osobe s invaliditetom.

Također, na inicijativu našeg Udruženja osnovan je Savez za sport i rekreaciju osoba s invaliditetom Velika Kladuša, u čiji rad su se aktivno uključili i članovi našeg Udruženja, kao i ostale osobe s invaliditetom naše općine. Savez je članica općinskog Sportskog saveza i Saveza za sport i rekreaciju osoba s invaliditetom Unsko-sanskog kantona.

Općinski i kantonalni savezi za sport i rekreaciju osoba s invaliditetom organizirani su kroz nekoliko

sekcija: pikado, bočanje, streljaštvo, šah, ribolov, atletika i stoni tenis, i za te sportske discipline organizira se kantonalno takmičenje. Ekipi i pojedinci koji ostvare najbolje rezultate na kantonalm nivou, odlaze na federalno takmičenje.

Ove godine ekipa našeg Udruženja na Kantonalm sportskom takmičenju osvojila je 3. mjesto u stonom tenisu, a naš član Alaga Hozanović 1. mjesto u kategoriji paraplegičara, čime je ostvario pravo učešća na Federalnom takmičenju u stonom tenisu koje se održava u Tuzli.

Detalj s takmičenja u Velikoj Kladuši

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Doboј Jug

Jedna od najaktivnijih i najprepoznatljivijih nevladinih organizacija u općini Doboј Jug koja nastoji da lokalnu zajednicu učini što pristupačnijom za sve osobe s invaliditetom bez obzira na uzrok nastanka invalidnosti

Ugleđni privrednik Rešad Čaplja još jednom je iskazao veliku solidarnost i podršku u radu našeg Udruženja koje je zasigurno jedno od najaktivnijih i neprepoznatljivijih NVO u lokalnoj zajednici i koje se zalaže da kroz sve segmente društva stvori bolje uvjete rada i življenja svih osoba s invaliditetom, a lokalnu zajednicu učini što pristupačnijom za sve osobe s invaliditetom bez obzira na uzrok nastanka invalidnosti.

Rešad Čaplja, uz prigodno gostoprимstvo u prostorijama našeg Udruženja, uručio je donaciju od 25 kg pčelinjeg meda koji će biti podijeljen članovima Udruženja.

Ovo je četvrti put da Rešad Čaplja donira pčelinji med, a od samog osnivanja našeg Udruženja Rešad Čaplja, kroz razne oblike donacija, pomaže rad Udruženja.

Do sada nam je pomagao i doniranjem novčanih i materijalnih sredstava, kao i raznim uslugama.

Predsjednik Udruženja Edib Skulić u ime svih članova Udruženja zahvalio je na donaciji i zaželio donatoru uspjeh u životu i

radu. Rešad Čaplja pozdravio je sve prisutne zahvalivši na gostoprимstvu i obećavši da će i u buduće pomagati Udruženje i na taj način nastaviti svoj dugogodišnji humani odnos prema osobama s invaliditetom najtežeg oblika.

Predstavnici Udruženja s donatorom Rešadom Čapljom

Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Mostar

U svome pismu Tomo Galić poziva društvenu zajednicu i pojedince da što više pomognu njegovoj Udruzi kako bi se dugogodišnja praksa odlaska na rehabilitaciju i odmor u odgovarajuće centre i objekte nastavila u još većem obimu, jer je to u korist i osoba s invaliditetom i društvene zajednice

Član sam Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Mostar već dugi niz godina. Dakle, biti invalid i nije nešto za poželjeti. To znači biti onaj kome je uskraćeno štošta u životu, biti ovisan o drugom, pružati ruku, koju malo tko primjećuje, biti prepušten sam sebi i obitelji koja se pokatkad teško nosi sa svim problemima i potrebama invalidnog člana svoje obitelji.

I zato je za svaku pohvalu nastojanje društva, udruga i pojedinaca da se pomogne invalidnoj osobi kako bi se sa svojom obitelji lakše nosila sa svim problemima koje život stavlja pred nju.

Zalaganje moje Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Mostar, njenog vodstva na

čelu s našim Markom Ravlićem, koji je, vjerujem, i najzaslužniji da je već šesnaest godina 47 članova naše Udruge imalo priliku boraviti u hotelu-lječilištu "Biokovka" u Makarskoj, po mnogima na najljepšem dijelu jadranske obale – Makarskoj rivijeri.

Ove godine išlo nas je četrnaest, a u bolja vremena bivalo nas je i po dvadeset četvero. I svake godine imali smo jednu ili dvije sobe koje su nam bile na raspolaganju, koje su prilagođene osobama s najtežim oblikom invaliditeta – paraplegijom.

U jednoj od makarskih uvala nalazi se hotel-lječilište "Biokovka", u potpunosti prilagođen osobama s invaliditetom, s lijepim pješčanim plažama u sjeni

borova i čempresa, naša stalna i omiljena destinacija.

Svatko od nas svoje dnevne aktivnosti režira prema svojim mogućnostima. Većina nas koristi more i plažu, a neki kojima to ne odgovara koriste zatvorene bazene i sve je u potpunosti prilagođeno osobama s invaliditetom.

U ovom hotelu borave i brojni gosti koji nisu osobe s invaliditetom i to pruža dodatni ugodač, jer na jednom mjestu se susreću, ravnopravno, osobe s invaliditetom i osobe bez invaliditeta.

Na svakom koraku može se iskusiti dobrota pojedinaca i njihova spremnost da pomognu ako to treba. Istina, većinom su to osobe – pratioci osoba s invaliditetom koje su uvijek spremne

Članovi Udruge u Makarskoj

pomoći i onima koji nemaju svog pratioca, ali i ostali gosti hotela iskazuju želju da budu od pomoći osobama s invaliditetom.

Zanimljivo je da među tim osobama-pratiocima ima dosta onih koji dolaze iz drugih evropskih i regionalnih država. Činjenica je da svi znaju potrebe osoba s invaliditetom bez obzira na neke, zanemarujuće, razlike u njihovom pristupu prema osobama s invaliditetom.

Nakon dnevnih aktivnosti i večere očekuje nas opuštanje uz glazbu, pjesmu i ples. Da, i osobe s invaliditetom mogu i znaju plezati na svoj način.

U tom i takvom okruženju kako ne biti sretan i zadovoljan? Tu često susrećemo stare prijatelje, tu se stvaraju nova prijateljstva,

tu se rađaju i ljubavi koje ponekad rezultiraju i brakom, kao, naprimjer, u mom slučaju. Tokom jednog boravka u ovom hotelu-lječilištu, u prekrasno predvečeđe, upoznao sam svoju današnju suprugu Zoricu.

I zato mogu slobodno konstatirati da se u ovom lječilištu-hotelu, osim odmora i fizikalne rehabilitacije, događa i rehabilitacija duha, čak više nego tijela, što nam pomaže da pri povratku kući imamo više i fizičke i duhovne snage za život i sve ono s čime se osobe s invaliditetom suočavaju.

Mislim da je razvidno koliko nas taj odmor-rehabilitacija i naši susreti obogaćuju i usrećuju, odnosno koliko su nam potrebni i značajni.

Hvala svima koji su do sada pružali pomoć, a najviše se zahvaljujem svojoj Udrudi i njenom predsjedniku Marku Ravliću.

Zbog toga sam i napisao ovo pismo, jer se drugačije nisam mogao javno zahvaliti svojoj Udrudi koja meni i ostalim članovima omogućava, uz velike napore, da provedemo određeno vrijeme na odmoru i rehabilitaciji u tom prelijepom ambijentu i objektu koji je i hotel i lječilište vrhunske razine.

Pozivam i društvenu zajednicu i mnoge pojedince da što više pomognu našoj Udrudi kako bi se dugogodišnja praksa odlaska na rehabilitaciju i odmor u odgovarajuće centre i objekte nastavila u još većem obimu, jer je to u korist i osoba s invaliditetom i društvene zajednice.

Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Livno

Obilježena deseta obljetnica postojanja Udruge

Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Livno obilježila je 27. augusta 2016. godine desetu godišnjicu rada. Tom prilikom organizirana je svečana večera u hotelu "Dinara" uz prisustvo gostiju koji su, od osnivanja Udruge pa kroz dosadašnji period, davali nesebičnu podršku kako radu tako i samoj Udrudi, te su im i uručene zahvalnice. Kao i svaka godišnjica, i ova je simbolično obilježena svečanom tortom, koju su zajednički rezali Šemsija Dželadini, predsjednica Udruge, i Draško Dalić, predsjednik Vlade Kantona 10. Prisutnima je Udruga uručila mali znak pažnje – prigodni dar s njenim simbolom.

Udruga je osnovana na Osnivačkoj skupštini 2006. godine. Izvršen je tada izbor radnih tijela, usvojena Odluka o osnivanju, donesen Statut, razmotren i usvojen Poslovnik o radu Skupštine, evidentirani su kandidati i izabrani članova izvršnih organa, donesena je Odluka o osobama za zastupanje i predstavljanje Udruge, kao i Odluka o pristupanju Savezu paraplegičara i oboljelih od dječje paralize FBiH.

Aktivnosti koje su obilježile rad Udruge u prethodnih deset godina su: evidentiranje i utvrđivanje

socijalno-ekonomskog stanja članova, promoviranje potreba i iniciranje aktivnosti na postizanju adekvatne medicinske zaštite i rehabilitacije, podrška lokalnim inicijativama za realizaciju projekata pokretanja i razvoja malog poduzetništva u vlasništvu organizacija osoba s invaliditetom, nabavka ortopedskih i drugih pomagala u zemlji i inozemstvu uz pomoć stranih i domaćih NVO, promocija sporta i rekreacije za osobe s invaliditetom, informiranje članova o uspostavljenim oblicima zaštite i pružanje pomoći pri ostvarivanju pojedinih prava, kao i borba za antidiskriminirajuće zakonodavstvo koje svim osobama s invaliditetom priznaje jednakost osnovna prava i potrebe. Zadovoljavajuće rezultate postigli smo u rješavanju arhitektonski barijera, u saradnji s nadležnim institucijama Kantona i ostalim sličnim udrugama i NVO. Od osnivanja radimo na zagovaranju i promociji ideja stvaranja pokreta osoba s invaliditetom kao dijela civilnog društva u pravnoj i socijalnoj državi Bosni i Hercegovini, u FBiH i našem Kantonu.

Udrugu danas predstavljaju i zastupaju Šemsija Dželadini, predsjednica i Miše Renić, sekretar. Radom

Udruge u proteklih 10 godina možemo biti zadovoljni, ali smatramo da se moglo postići i više te da društvena zajednica može i treba da nam pruži još veću podršku i pored teškog ekonomskog stanja našeg Kantona.

Udruga paraplegičara Livno ujedno je i članica Koalicije organizacija osoba s invaliditetom "Zajedno možemo". To je poželjan način zajedničkog rada svih organizacija / udruga koje okupljaju osobe s invaliditetom s područja našeg Kantona.

Koaliciju organizacija osoba s invaliditetom Kantona 10 "Zajedno možemo" čine: Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Hercegbosanskog kantona Livno, Udruga roditelja djece sa smetnjama u razvoju "Koraci" Livno, Udruženje roditelja djece s posebnim potrebama "Pružite nam ruku" Drvar, Udruženje roditelja djece s posebnim potrebama "Krijesnica" Kupres, Udruženje roditelja djece sa smetnjama u razvoju "Naša dječa" Glamoč, Udruga roditelja djece s posebnim potrebama "Nada" Tomislavgrad, Centar za odgoj i obrazovanje i rehabilitaciju djece i mladeži s većim poteškoćama u razvoju "Nova nada" Tomislavgrad i Udruga slijepih i slabovidnih osoba Livanjskog kantona.

Sport za osobe s invaliditetom – značaj i takmičenja

Sport za osobe s invaliditetom dijeli se na vrhunski (takmičarski) i rekreativski sport. Kod vrhunskog sporta principi su isti kao i kod standardne populacije, a kod rekreativskog sporta aktivnost se odvija periodično, odnosno prema dogovoru sudionika-sportista

Svaka osoba s invaliditetom želi postići potpunu resocijalizaciju u društvo, izjednačiti se s ostatima, pa i preteći ih u raznim vještinama. Sport je jedan od načina na koji osobe s invaliditetom mogu aktivirati, potencirati i testirati svoje želje, talente i mogućnosti, te se na taj način što uspješnije uključiti u svakodnevni život. Sport, osim utjecaja na opći fizički razvoj, koristan je i za društvene aktivnosti – druženje, zabavu, osjećaj zajedništva, hrabri i pomaže u stjecanju samopouzdanja u lične sposobnosti. Savremene rehabilitacione metode promoviraju sport kao važan segment života uz geslo: "Nije važno šta je osoba s invaliditetom izgubila, nego šta joj je ostalo."

Međutim, učešće osoba s invaliditetom u sportu zavisi i od stepena uključenja u društvo, ekonomskog statusa, potpore društvene zajednice, stepena prilagođenosti osobe, dostupnosti prijevoza i pomačala koja olakšavaju učestvovanje.

Sport nije i ne smije biti privilegija samo zdravog dijela ljudske populacije i zato su preporuke o pravima osoba s invaliditetom implementirane u sve zakonske akte većine država. Osnovne koncepcije savremene politike o invaliditetu navedene su prvi put u "Standardnim pravilima za izjednačivanje mogućnosti za osobe s invaliditetom", koja su usvojena na Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija i koja su na neki način politički i moralni vodič koji su države članice UN-a pristale slijediti.

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, koju je ratificirala i Bosna i Hercegovina, u članu 30, tačka 5 nalaže da se osobama s invaliditetom omogući učešće u sportskim aktivnostima, takmičarskim ili rekreativnim, u slobodno vrijeme na osnovama jednakosti s drugima. Države potpisnice poduzet će odgovarajuće mjeru kako bi: Podstakle i promovirale učešće osoba s

invaliditetom u općim sportskim aktivnostima na svim nivoima u najvećoj mogućoj mjeri; Osigurale da osobe s invaliditetom imaju mogućnost da organiziraju, razvijaju i učestvuju u sportskim aktivnostima specifičnim za osobe s invaliditetom i u tom cilju podsticale dobijanje odgovarajućih uputstava, treninga i sredstava na osnovu jednakosti s drugima; Osigurale da osobe s invaliditetom imaju pristup sportskim i objektima za rekreaciju i turizam; Osigurale da djeca s invaliditetom imaju jednak pristup učešću u igri, rekreativnim, sportskim i aktivnostima u slobodno vrijeme, uključujući aktivnosti koje se odvijaju u sklopu obrazovnog sistema; Osigurale da osobe s invaliditetom imaju pristup uslugama onih koji se bave organizacijom sportskih, rekreativnih, turističkih i aktivnosti u slobodno vrijeme.

Bosna i Hercegovina 2009. godine potpisala je i ratificirala

Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, a time i član koji se odnosi na sportske aktivnosti osoba s invaliditetom.

Kineziološke aktivnosti u većini slučajeva odvijaju se u svom izvornom obliku (dimenzije terena npr. su iste) kao i kod standardne populacije dok vrlo mali broj aktivnosti, tj. sportskih terena i objekata treba prilagođavanje za osobe s invaliditetom.

Prilagođavanje se najčešće odnosi na prostornu adaptaciju – dimenzije terena i visinu odbojkaške mreže, i vremensku adaptaciju koja se odnosi na određeni vremenski period u igri, naprimjer u košarci u kolicima igrač u napadu ne smije biti u "reketu" duže od tri sekunde.

Treba napomenuti specifičnost sporta za osobe s invaliditetom u kojem egzistiraju sportovi kao što su sjedeća odbojka, košarka u invalidskim kolicima i goalball (igra s loptom u dvorani za slijepce i slabovidne osobe) – sportovi koji ne postoje u standardnim sportovima.

Podjela sporta osoba s invaliditetom

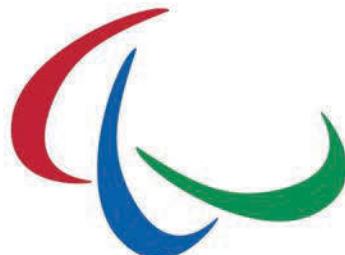
Sport za osobe s invaliditetom dijeli se na vrhunski (takmičarski) i rekreacijski sport. Kod vrhunskog sporta principi su isti kao i kod standardne populacije, a kod rekreacijskog sporta aktivnost se odvija periodično, odnosno prema dogovoru sudionika-sportista.

Vrste takmičenja za osobe s invaliditetom:

- paraolimpijske igre, ljetne i zimske, koje se održavaju svake četiri godine za osobe s tjelesnim invaliditetom i osobe sa sljepoćom. U pravilu, paraolimpijske igre

Rio 2016 PARALYMPIC GAMES

održavaju se desetak dana nakon olimpijskih igara i to, već duži period, u istom gradu / državi.

- **olimpijske igre gluhih**, ljetne i zimske, koje su prethodno imale naziv "svjetske igre gluhih", održavaju se u godini nakon završetka olimpijskih i paraolimpijskih igara. Promjenu preimenovanje igara "svjetske igre gluhih" u olimpijske igre gluhih (Deaflympics) odobrio je Međunarodni olimpijski odbor (MOOG) 2001. godine, a 2003. godine u Švedskoj
- **specijalna olimpijada**, ljetna i zimska, organizira se za osobe s poteškoćama u mentalnom razvoju (intellectual disabilities) godinu dana prije olimpijskih i paraolimpijskih igara. Prva specijalna olimpijada održana je 1968. godine u Chicagu, SAD, na kojoj je prisustvovalo 1000 sportaša koji su se takmičili

je naziv međunarodne organizacije CISS promijenjen u IDC (International Deaflympic Committee – Međunarodni olimpijski odbor gluhih - MOOG).

je naziv međunarodne organizacije CISS promijenjen u IDC (International Deaflympic Committee – Međunarodni olimpijski odbor gluhih - MOOG).

Plivanje

Sjedeća odbojka

Dvoranski biciklizam

u četiri sporta. Geslo specijalnih olimpijskih igara glasi "Želim pobijediti, ali ako ne mogu pobijediti, daj mi snage da se okušam."

Specijalna olimpijada zamisao je Eunice Kennedy Shriver, sestre američkog predsjednika Johna Fitzgeralda Kennedyja.

Paraolimpijske igre

Međunarodni paraolimpijski komitet osnovan je 22. septembra 1989. godine u Düsseldorfu, Njemačka, kao neprofitna organizacija.

Danas je sjedište Međunarodnog paraolimpijskog komiteta u Bonnu – Njemačka i ima za cilj razvijati sportske mogućnosti za sve osobe s invaliditetom, od početnika do elitnog nivoa. Trenutno ima 200 članova, a upražnjava se 29 sportova.

Prethodnica paraolimpijskih igara održana je 1952. godine u Stoke Mandevilleu u Velikoj Britaniji, gdje je prvi put održano sportsko takmičenje osoba s invaliditetom. Na tim igrama nastupilo je 130 sportista iz dvije države.

Prve ljetne paraolimpijske igre održane su 1960. godine u Rimu i okupile su oko 400 takmičara iz 22 države. Od tada se igre održavaju svake četiri godine u nekom drugom gradu / državi, a ove godine održat će se u Rio de Janeiru, Brazil.

Prve zimske paraolimpijske igre održane su 1976. godine u Örnsköldsviku u Švedskoj. Na tim igrama nastupilo je više od 250 sportaša iz 17 država.

Paraolimpijske igre danas su eliti sportski događaj za sportiste iz pet različitih grupa invaliditeta i cilj im je postizanje što boljih sportskih dostignuća osoba s invaliditetom.

Takmičenja paraplegičara planirana su i adaptirana na osnovu pravila određene sportske grane. To su ekipne sportske igre ili pojedinačna takmičenja u nekim od sportskih disciplina kao: streličarstvo, mačevanje, trke u kolicima na 100, 200 i 400 m, bacanje koplja, bacanje diska, bacanje kugle, košarka u kolicima, kuglanje, stoni tenis, i dr. Broj disciplina stalno se dopunjava.

Ljetne paraolimpijske igre obuhvataju sljedeće sportove: atletika, odbojka (sjedeća), košarka u kolicima, streljaštvo, streličarstvo, tenis u kolicima, mačevanje u kolicima, ragbi u kolicima, stoni tenis, plivanje, dizanje tegova, boćanje, džudo, konjički sport, nogomet 5+1 igrača, nogomet 7+1 igrača, jedrenje, veslanje, trke kanua, triatlon, biciklizam (cestovne i trke na biciklističkoj stazi), goalball (sportska igra s loptom namijenjena slijepim i slabovidnim osobama).

Na zimskim paraolimpijskim igrama zastupljeni su sljedeći sportovi: alpsko skijanje, nordijsko skijanje (biatlon i skijaški kros-kontri), hokej na sankama, curling u kolicima ("kuglanje" na ledu).

Sportovi koji nisu uključeni u program paraolimpijskih igara, ali se nalaze pod upravom IPC-a (Međunarodnog paraolimpijskog komiteta) su kuglanje (bowls) i ples osoba s invaliditetom u kolicima kao sportska disciplina.

Klasifikacija sportista prema stepenu i obliku invalidnosti

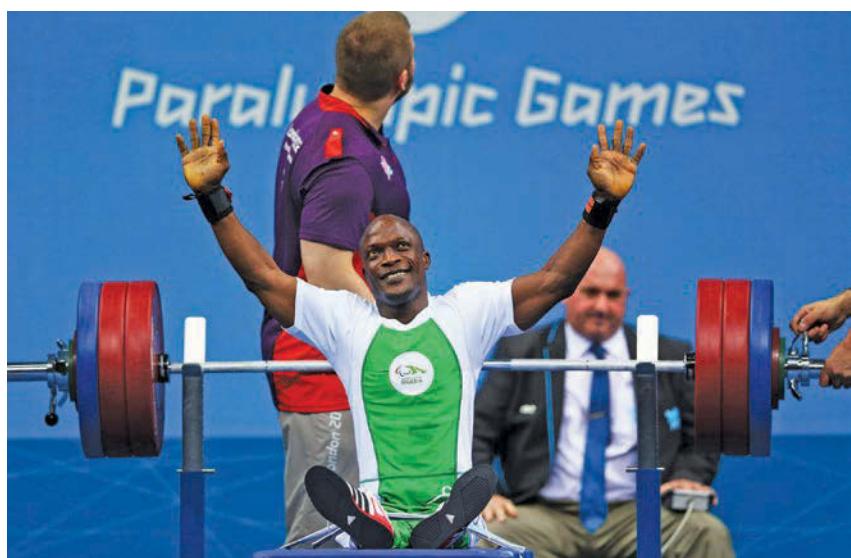
Svi takmičari na igrama obvezni su proći klasifikaciju na osnovu svoje medicinske dijagnoze koja se primjenjuje na sve sportove.

Medicinska klasifikacija (do 1980.)

Od osnivanja pa do 1980. godine paraolimpijski sistem za klasifikaciju sportista sastojao se isključivo od medicinske evaluacije i dijagnoze, vrste i stepena oštećenja. Zdravstveno stanje je jedini faktor koji se koristi kako bi se utvrdila klasifikacija za svakog sportistu.

Košarka u kolicima

Dizanje tegova

Dizanje tegova

Streljačarstvo

Rugbi u kolicima

Cestovna biciklistička utrka

Funkcionalna klasifikacija (od 1980.)

Od 1980. godine, uz zahteve organizacionih komiteta igara za smanjenjem broja klasa u različitim sportovima, klasifikacija se pomjera s medicinskog ka funkcionalnom modelu, uz izuzetak sportista s oštećenim vidom kod kojih je ostala isključivo medicinska osnova.

Glavni faktori koji određuju klasu u funkcionalnoj klasifikaciji su koliko oštećenje utječe na performanse u jednom sportu. Funkcionalna klasifikacija povezana je s vrstom sporta, jer jedna vrsta oštećenja može imati značajan utjecaj u jednom sportu i relativno neznatan utjecaj u drugom sportu. Naprimjer, utjecaj amputacije ruke ispod lakta je veći u plivanju nego u trčanju ili sportista s parezom donjih ekstremiteta nastalom uslijed povrede kičmene moždine ne može da se takmiči u tri kolicima protiv sportiste sa dvostrukom amputacijom iznad koljena, uprkos tome što je u oba slučaja potpuno očuvana funkcija gornjeg dijela tijela kojim se pokreću kolica.

Univerzalni kod za klasifikaciju

Ipak, nakon rasprostranjenog usvajanja funkcionalnih sistema klasifikacije, paraolimpijski sport nastavio je s razvojem i usavršavanjem. Klasifikacija sportista imala je značajan utjecaj na stepen postizanja uspjeha te je klasifikacija zasnovana na učinku u sportu dovedena u pitanje. Iz tog razloga pokret je prepoznao potrebu za razvoj univerzalnog koda za klasifikaciju.

Paraolimpijski pokret odobrio je "MPK kod" (IPC Classification Code) za klasifikaciju u novembru 2007. godine (s važenjem do 31.

decembra 2016. godine), a razlog je posvećenost razvoju sistema klasifikacije zasnovanog na dokazima (rezultatima), tako da sportisti koji povećavaju svoju konkurentnost kroz efikasno obavljanje treninga neće biti premješteni u klasu sa sportistima koji imaju manja ograničenja aktivnosti (kao što bi bilo u klasifikaciji sistema performansi), ali će biti nagrađeni tako što će postati konkurentniji u okviru klase kojoj pripadaju.

“MPK kod” je temeljni dokument koji usklađuje politiku i proceduru te postavlja načela za klasifikaciju koja moraju primjenjivati sve međunarodne federacije, bez obzira na određene specifičnosti i razlike u međunarodnim savezima. IPC Classification Code postavlja okvir za jednaku klasifikaciju sporta za sve osobe s invaliditetom.

Klasifikacioni izuzeci

S obzirom na to da postoje sportovi koji su isključivo namijenjeni slijepim i slabovidim osobama, kao što je goalball, klasifikacija se vrši samo na osnovu medicinske dokumentacije, nalaza, ali se i u tom slučaju prepoznaju tri različita stepena oštećenja vida.

Prema tome, svi takmičari u goalballu moraju nositi “vizir ili crnu masku” kako bi se svi u potpunosti izjednačili na terenu i oni koji imaju manji stepen oštećenja vida nemaju u tom slučaju nikakvu prednost u odnosu na potpuno slijepе osobe.

Paraolimijske igre Rio 2016

Ljetne paraolimijske igre održane su od 7. do 18. septembra 2016. godine u Rio de Janeiru u Brazilu, u organizaciji istog odbora koji je organizirao i netom završene XXXI Olimpijske igre “Rio 2016”.

Nordijsko skijanje

Hokej na sankama

Alpsko skijanje

Ovo će biti prvi put da se paralimpische igre održavaju u Južnoj Americi. Zanimljivost ovogodišnjih ljetnih paraolimpijskih igara u tome je što će biti održane u zimskom periodu, s obzirom na to da se Brazil nalazi na južnoj hemisferi na kojoj je sada "zimski period", ali s "ljetnim temperaturama" po mjerilima sjeverne hemisfere.

Na ovogodišnjim paraolimpijskim igrama očekuje se više od 165 zemalja članica Međunarodnog paraolimpijskog komiteta (IPC). Službeni popis sudionika bit će potvrđen neposredno prije početka igara, kada se zaključuje prijavljivanje učešća na igrama.

Na osnovu dosadašnjih prijava za igre procjenjuje se da će učestvovati najmanje 4350 sportista, od čega je 1650 žena, a takmičit će se za osvajanje ukupno 526 olimpijskih medalja.

Ove godine uvode se i dva nova sporta na paraolimpijskom programu: kanu i paratriathlon (varijanta triatlona za sportiste s fizičkim invaliditetom).

Na Paraolimpijskim igrama "Rio 2016" bit će zastupljena 22 sporta, sa 23 sportske discipline: *atletika, odbjorka (sjedeća), košarka u kolicima, streljaštvo, streljačarstvo, tenis u kolicima, mačevanje u kolicima, ragbi u kolicima, stoni tenis, plivanje, dizanje tegova, boćanje, džudo, konjički sport, nogomet 5+1 igrača, nogomet 7+1 igrača, jedrenje, veslanje, trke kanua, triatlon, biciklizam (cestovne i trke na biciklističkoj stazi), goalball (sportska igra s loptom namijenjena slijepim i slabovidnim osobama)*.

Bosna i Hercegovina će biti učesnik Paraolimpijskih igara "Rio 2016", a predstavljat će je reprezentacija u sjedećoj odborci i dvoje atletičara, bacači kugle u muškoj i ženskoj konkurenciji.

Iako sport za osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini još uvijek nije na visokom profesionalnom nivou, a razlozi su subjektivne i objektivne prirode, naši sportisti s invaliditetom dostoјno reprezentiraju našu državu. To se posebno odnosi na reprezentaciju u sjedećoj odborci koja je već duži niz godina

daleko najbolja u Evropi, a među tri najbolje reprezentacije u svijetu. Naši odborci osvajači su velikog broja medalja, najviše zlatnih, s najvećih svjetskih takmičenja. Ove godine u Rio de Janeiru naši sjajni odborci brane zlatnu medalju osvojenu na prethodnim Paraolimpijskim igrama u Londonu 2012. godine.

Nadamo se i vjerujemo da će i ovaj put na prsima naših odboraka zasjati ona najsjanija – zlatna medalja, ali ćemo se također radovati i ako to bude srebrena ili brončana medalja, jer u izuzetnoj konkurenциji nije lahko ponoviti uspjeh iz Londona 2012.

Naši odborci, dvostruki olimpijski pobjednici, među glavnim su favoritim na igrama. Vjerujemo da će tu ulogu opravdati kao što su to činili do sada, jer se od 1999. godine nikada nisu vratili sa svjetskih takmičenja bez neke od medalja, a najtrofejnija su sportska reprezentacija Bosne i Hercegovine od njenog postanka do danas.

Sretno našim odborcima i našim atletičarima!

Paraolimpijski komitet Bosne i Hercegovine: Historijat, djelovanje i uspjesi

Reprezentacija naše države u sjedećoj odbojci među tri je najbolje reprezentacije u svijetu, a u Evropi je bez premca. Višestruki su osvajači olimpijskih, svjetskih i evropskih medalja. Na tri najznačajnija svjetska takmičenja osvojila je ukupno devetnaest medalja, od čega četrnaest zlatnih, tri srebrene i dvije bronzone

Paraolimpijski komitet Bosne i Hercegovine osnovan je 1995. godine s ciljem da kroz sport da doprinos resocijalizaciji

velikog broja osoba s invaliditetom te da kroz trenažni proces dognu sportske rezultate kojima će dostoјno predstavljati našu zemlju

na međunarodnim sportskim takmičenjima.

Iste godine Paraolimpijski komitet priznat je od Internationalnog paraolimpijskog komiteta (IPC) i Evropskog paraolimpijskog komiteta (EPC).

Na osnovu izraženih želja i stvorenih mogućnosti pokrenute su aktivnosti na razvoju atletike, sjedeće odbojke, plivanja, streljaštva, košarke u kolicima, stonog tenisa, zimskih sportova...

Vrlo brzo dostignut je zadovoljavajući kvalitet i već 1996. godine najbolji sportisti osobe s invaliditetom Bosne i Hercegovine učestvovali su na Paraolimpijskim igrama u Atlanti, Sjedinjene Američke Države. Tom prilikom, u Atlanti 1996. godine, učestvovala su dvojica naših atletičara, Almedin Osmanović

S ceremonije otvaranja Olimpijskih igara u Riu

Zlatni odbojkaši nakon osvojenog prvog mjesto na Olimpijadi u Londonu 2012.

Takmičenje u sjedećoj odbojci

USPJESI BOSANSKOHERCEGOVACKOG PARAOLIMPIJSKOG SPORTA

Olimpijske igre: dvije zlatne medalje, Atina 2000 i London 2012; dvije srebrene medalje, Sidnej 2004 i Peking 2008.

Svjetska prvenstva: tri zlatne medalje, Kairo 2002, Roermond 2006 i Elblag 2014; jedna srebrena medalja u Edmondu 2010. godine i jedna bronzana medalja u Teheranu 1998. godine.

Evropska prvenstva: devet zlatnih medalja, Sarajevo 1999. godine, Sorospatak 2001. godine, Laparanta 2003. godine, Leverkusen 2005. godine, Nyregyhaza 2007. godine, Elblag 2009. godine, Rotterdam 2011. godine, Elblag 2013. godine i Warendorf 2015. godine, te jedna bronzana medalju iz Talina 1997. godine.

(100 m i 200 m) i Mustafa Guhdića (koplje). Već na prvom učešću Bosne i Hercegovine na najvećoj sportskoj manifestaciji osoba s invaliditetom ostvareni su izuzetni rezultati. Naši sportisti osvojili su četvrto i osmo mjesto u atletici.

Nakon toga slijedi formiranje sportskih saveza za pojedine sportove, kao i učešće na najznačajnijim međunarodnim sportskim takmičenjima. Broj učesnika na domaćim takmičenjima svake godine bivao je sve veći, a na međunarodnim takmičenjima ostvareni su rezultati vrijedni divljenja.

Reprezentacija naše države u sjedećoj odbojci među tri je najbolje reprezentacije u svijetu, a u Evropi je bez preanca. Višestruki su osvajači olimpijskih, svjetskih i evropskih medalja. Na tri najznačajnija svjetska takmičenja osvojila je ukupno 19 medalja, od čega 14 zlatnih, 3 srebrene i 2 bronzone.

Plivači, skijaši, stonoteniseri, atletičari i košarkaši u kolicima dostoјno su predstavljali našu državu na najvećim međunarodnim sportskim takmičenjima sportista s invaliditetom.

Bosna i Hercegovina je 2010. godine prvi put učestvovala na Zimskim paraolimpijskim igrama "Vancouver 2010.", na kojima je našu državu predstavljao Nijaz Memić, a četiri godine kasnije na Zimskim paraolimpijskim igrama Sochi 2014. bosanskohercegovački skijaški tim nastupio je s dva učesnika, od kojih je jedna bila perspektivna skijašica Ilma Kazazić.

U 2014. godini pokrenut je proces preregistracije Paraolimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine. Te godine održana je Izborna skupština Paraolimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine na kojoj su izabrani predsjednik, generalni sekretar i članovi Izvršnog komiteta.

Za predsjednika je izabran Sabahudin Delalić, a za generalnog sekretara Osman Hadžić. Predsjednica Skupštine Paraolimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine je Milena Obradović. Izvršni komitet sačinjavaju Sabahudin Delalić, predsjednik, Igor Ignjatović i Dragan Radić, potpredsjednici, te članovi Redin Redžić, Mustafa Demir, Nihad Bukvić, Ekrem Jularđija, Avdija Banda, Veselin Rebić i Mirsad Muftić i Senad Turković.

Proces preregistracije trajao je dugo pa je Paraolimpijski komitet Bosne i Hercegovine tek godinu dana kasnije i službeno dobio rješenje po kojem je ovaj savez jedina legiti-mna organizacija koja ispred Bosne i Hercegovine može predstavljati i promovirati paraolimpijski sport na paraolimpijskim igrama i velikim međunarodnim takmičenjima.

Ovu godinu smo posvetili pri-premama za najveći sportski doga-daju u svijetu – Paraolimpijske igre “Rio 2016.”, koje se održavaju od 7. do 18. septembra u Rio de Janeiru.

Reprezentacija sjedeće odbojke i atletičari vrijedno se pripremaju na već drugim po redu pripremama u Međugorju. Kao što smo navikli od naših reprezentativaca u sjedećoj odbojci da sa najvećih međunarodnih takmičenja done-su zlato, tako i ove godine očekujemo da će naši predstavnici u najsvjetlijem izdanju braniti boje naše države Bosne i Hercegovine. Reprezentaciju Bosne i Hercegovine u sjedećoj odbojci na Paraolimpijskim igrama Rio de Janeiro 2016. sačinjavaju: Sabahudin Delalić, Safet Alihodžić, Ismet Godinjak, Benis Kadrić, Adnan Manko, Adnan Kešmer, Ermin Jusufović, Dževad Hamzić, Nizam Čančar, Asim Medić, Mirzet Duran i Armin Šehić.

Sastanak Paraolimpijskog Izvršnog komiteta

Sabahudin Delalić, predsjednik Paraolimpijskog komiteta BiH

Osim reprezentacije Bosne i Hercegovine u sjedećoj odbojci, u našem takmičarskom paraolimpijskom timu bit će i Dževad Pandžić i Dženita Klico, koji će se takmičiti u atletici (bacanje kugle).

U delegaciji naše države na Paraolimpijskim igrama Rio 2016. su: Osman Hadžić, šef misije, Igor Ignjatović, generalni sekretar, Mirsad Muftić, doktor reprezentacije, Mirza Hrustemović, selektor reprezentacije u sjedećoj odbojci, Ejub

Mehmedović i Zikret Mahmutović, treneri reprezentacije u sjedećoj odbojci, Edhem Mašić, atletski trener, Dževad Šabeta, ekonom reprezentacije, Miralem Zubović, administrator, i Anel Džanković, novinar-izvještač.

Na igrama “Rio 2016.” Očekujemo ponavljanje dosadašnjih uspjeha – medalju od reprezentacije u sjedećoj odbojci, a nadamo se da će i naši predstavnici u atletici postići dobre rezultate i dostoјno predstaviti svoju državu.

Kampanja #PonosniNaSebe

Kampanja ima za cilj da kroz različite javne aktivnosti u zajednici i putem medija upozna građane / građanke o pravima svih osoba s invaliditetom, o njihovim sposobnostima i vrijednostima, kako bi se spriječila marginalizacija osoba s invaliditetom i promijenile postojeće negativne predrasude

Kampanja #PonosniNaSebe (Ponosni na sebe) prva je kampanja koju će provoditi pet koalicija organizacija osoba s invaliditetom u cijeloj Bosni i Hercegovini, uz podršku MyRight organizacije, od aprila do decembra 2016. godine. Kampanja ima za cilj da kroz različite javne aktivnosti u zajednici i putem medija upozna građane / građanke o pravima svih osoba s invaliditetom, o sposobnostima i vrijednostima osoba sa invaliditetom, kako bi se na taj način spriječila marginalizacija osoba s invaliditetom i promijenile postojeće negativne predrasude o ovim građanima i građankama.

Kampanja #PonosniNaSebe ima za cilj podići svjesnost da su osobe s invaliditetom jednako sposobne za velika djela i da invaliditet ne mora nužno spriječiti ljude da ostvare svoje snove. Primjera za ovo nalazimo u mnogim izuzetnim

osobama s invaliditetom koje su dale veliki doprinos umjetničkom, kulturnom i naučnom naslijeđu čovječanstva.

Profesor i naučnik Stephen Hawking dao je podršku kampanji #PonosniNaSebe i poručio da ako je on, s bolešću motorike neurona od koje je potpuno paraliziran, uspio u životu, onda to svakako mogu i drugi.

Fondacija Hellen Keller, američke gluhoslijepo književnice i političke aktivistice, i fondacija Frida Kahlo, meksičke likovne umjetnice, također su podržale kampanju #PonosniNaSebe.

Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina je Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom

i Opcioni protokol ratificirala u martu 2010. godine. Bez obzira na složenu strukturu i organizaciju države, podijeljene nadležnosti i mogućnost zakonskog uređivanja određenih pitanja na različitim nivoima i na različit način, potpisivanjem i ratificiranjem međunarodnih konvencija o ljudskim pravima Bosna i Hercegovina preuzela je obavezu da svim svojim građanima / građankama na cijeloj teritoriji države, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, osigura iste životne uvjete.

Bosna i Hercegovina ima obvezu ispuniti standarde ljudskih prava proistekle iz međunarodnih dokumenata koje je potpisala i ratificirala, a osobe s invaliditetom imaju pravo zahtijevati puno uživanje i ostvarivanje svih ljudskih prava kako je to utvrđeno međunarodnim dokumentima.

**SAMI MOŽEMO
TAKO MALO;
ZAJEDNO MOŽEMO
UČINITI MNOGO.**

HELEN KELLER
književnica

Rezultati monitoringa prava osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Monitoring ljudskih prava osoba s invaliditetom, koje su koalicije organizacija osoba s invaliditetom provele tokom 2012., 2013. i 2015. godine na području pet regija u Bosni i Hercegovini u kojima djeluju (Bijeljina, Doboj, Tuzla, Mostar i Sarajevo), pokazao je da se prava osoba s invaliditetom ne poštjuju.

Osobe s invaliditetom, kao heterogena skupina građana, naveli su nekoliko gorućih problema s kojima se suočavaju, a najveći i zajednički za većinu je nemogućnost društvenog učešća. Uzroci ovog problema, pored nepristupačnosti fizičkog okruženja, jesu i nedostupnost i neadekvatnost ortopedskih i drugih pomagala i asistivnih sredstava. Pored očuvanja i unapređenja zdravlja, ortopedska i

druga pomagala osnovni su preduvjet za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom s ostalim članovima društva.

Uz pomoć pomagala osobe s invaliditetom mogu ravnopravno s ostalim građanima učestvovati u svim aktivnostima i segmentima društva: od odlaska u školu, doktoru, u prodavnicu, kod frizera, na posao, pa do aktivnog obavljanja zadataka na radnom mjestu, mogućnosti da čitaju novine, pišu, itd.

MyRight program jačanja kapaciteta osoba s invaliditetom i njihovih organizacija

U izradi strategije javnog zagovaranja učestvovalo je 65 organizacija osoba s invaliditetom okupljenih u pet koalicija na prostoru Bijeljine, Sarajeva, Doboja,

Tuzle i Mostara, a koje djeluju u okviru MyRight programa. Usvojeni su sljedeći principi djelovanja u okviru zagovaračkih aktivnosti za jednake mogućnosti po pitanju ortopedskih i drugih pomagala i asistivnih uređaja:

- da se eliminiraju svi oblici diskriminacije, uključujući i po uzroku nastanka invaliditeta;
- da se pomagala dodjeljuju u skladu sa stvarnim potrebama osobe koja pomagalo traži;
- da se u skladu s utvrđenim standardima pomagala dodjeljuju bez troškova za osobu s invaliditetom;
- da se rokovi trajanja utvrde razumno, a vodeći računa o individualnim potrebama osobe s invaliditetom (intenzitet korištenja, težina, vrsta i stepen invaliditetu);
- da se pri utvrđivanju liste pomagala prednost daje savremenijim pomagalima zasnovanim na primjeni novih tehnologija;
- da se osigura opseg pomagala koji će osobama s invaliditetom omogućiti da mogu obavljati svakodnevne aktivnosti, uključujući i one u okviru domaćinstva, obrazovanja, rada, informiranja, sporta, kulture itd;
- da se u pripremu propisa iz ove oblasti uključe i predstavnici organizacija osoba s invaliditetom;

- da se zagovara, ako se stvore pretpostavke, utvrđivanje osnovnih principa i standarta o pomagalima na nivou države i da se oni poštuju u entitetima i kantonima;
- tražit će se podrška od drugih organizacija osoba s invaliditetom da se u Federaciji donese jedinstven dokument

iz ove oblasti koji će kantoni morati provoditi.

S ciljem poboljšanja stanja ljudskih prava osoba s invaliditetom, pet koalicija organizacija osoba s invaliditetom odlučilo je provesti kampanju od javnog interesa pod imenom #PonosniNaSebe i utjecati na podizanje svijesti javnosti o pravima i sposobnostima osoba

s invaliditetom i o doprinosu društву koji mogu dati jednakao kao svi građani u Bosni i Hercegovini.

Pozivamo sve građane / građanke da nam se pridruže i podrže našu kampanju za pravedno društvo i jednakne mogućnosti osoba s invaliditetom za ravnopravno učešće, kako bismo kao društvo u cjelini bili #PonosniNaSebe.

Članice kampanje #PonosniNaSebe

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Grada Bijeljine – KOLOSI

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Grada Bijeljine – KOLOSI okuplja 13 udruženja s područja bijeljinske regije. Odlukom Skupštine Grada Bijeljina koalicija je proglašena koalicijom od općeg interesa za Grad Bijeljina.

Koalicija provodi zajedničke aktivnosti MyRight programa 2015. – 2017. s koalicijama iz Mostara, Sarajeva, Tuzle i Doboja.

U sklopu kampanje #PonosniNaSebe zajedno s dobojskom koalicijom KOLOSI radi na izmjenama i dopunama Pravilnika o pravu na medicinska sredstva. Održano je nekoliko sastanaka Radne grupe koalicije na kojima su usaglašeni svi prijedlozi i sugestije vezane za Pravilnik, a koje su uputili udruženja i organizacije iz sastava koalicije, kao i udruženja i organizacije koje nisu u sastavu koalicije a u svome radu zastupaju prva osoba s invaliditetom.

Nakon definiranja prijedloga održan je 13. juna 2016. godine u Doboju zajednički sastanak radnih grupa dobojske i bijeljinske koalicije na kojem su usaglašeni svi prijedlozi izmjena i dopuna Pravilnika o pravu na medicinska sredstva Republike Srpske. Zajedno s dobojskom koalicijom upućeno je "pismo namjere" direktoru Fonda zdravstva Republike Srpske kojim je informiran o kampanji #PonosniNaSebe, kao i s time da koalicije iz Doboja i Bijeljine rade na izmjeni i dopuni Pravilnika o pravu na medicinska sredstva Republike Srpske (objavljenog u "Službenom glasniku Republike Srpske", broj: 114/12).

KOLOSI je zajedno s dobojskom koalicijom angažirala dva pravna eksperta koji su pravno objavili prijedloge izmjena i dopuna "Pravilnika o pravu na medicinska sredstva Republike Srpske". Bijeljinska i dobojska koalicija predali su 8. augusta 2016. godine na prijemni šalter Fonda zdravstva Republike Srpske u Banjoj Luci "Pravilnik

o pravu na medicinska sredstva" s prijedlozima izmjena i dopuna postojećeg Pravilnika uskladenih s Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom.

Očekivanja su da će Fond zdravstva Republike Srpske prihvati koaliciju kao partnera te:

- Potpisati Memorandum o razumijevanju i saradnji s koalicijama.
- Prihvatići inicijativu za donošenje izmjena i dopuna Pravilnika od strane donosioca odluka.
- Inicirati osnivanje mješovitih radnih grupa sastavljenih od predstavnika institucija vlasti i predstavnika organizacija osoba s invaliditetom iz Republike Srpske.

Koalicija je u sklopu kampanje #PonosniNaSebe održala konferenciju za novinare kojom je najavila početak kampanje:

Na konferenciji za novinare #PonosniNaSebe govorili su Milorad Jović, predsjedavajući

Bijeljina – KOLOSI

koalicije KOLOSI, Boris Cvjetković i PR koalicije KOLOSI Radmila Simić. Konferenciji su prisustvovali i članovi Radnog tima koalicije KOLOSI Tanja Milinković, Novo Trifunović i Gojko Šurbat. Konferenciju su pratile medijske kuće: RTRS, TV BN, NTV Arena, Tv Slobomir, TV HIT, Novinska agencija SRNA i *Semberske novice*. Prikazan je videospot vezan za kampanju #PonosniNaSebe.

Koalicija je u sklopu kampanje #PonosniNaSebe održala okrugli sto pod nazivom "Jednakе mogućnosti za ravnopravnost" 1. juna 2016. godine u hotelu Drina u Bijeljini.

Zaključci s okruglog stola su sljedeći:

1. Postojeći pravilnik ima svoje nedostatke koje je neophodno promijeniti i dopuniti kako bi praktično bio provodljiv s aspekta poštivanja prava na kvalitetno zdravlje svake osobe s invaliditetom.
2. Potreba za izjednačavanjem prava i mogućnosti osoba s invaliditetom ne znači i umanjenje postojećih prava osiguranika.
3. Lista pomagala treba odražavati individualne potrebe za pomagalima osoba s invaliditetom.
4. Pomagala bi trebala biti dodjeljivana osobama s invaliditetom shodno njihovim karakteristikama i potrebama.
5. Cijene medicinskih sredstava trebale bi pratiti tržišne cijene.
6. Kvalitet medicinskih sredstava treba da zadovoljava u potpunosti nove tehnologije i standarde izrade kao i materijala.
7. Bez obzira na uzrok invalidnosti svi osiguranici trebali bi imati isti pristup načinu ostvarivanja prava medicinskih sredstava (jednako ili u potpunosti oslobođeni plaćanja participacije).
8. Proceduru izdavanja medicinskih sredstava treba pojednostaviti i osigurati kvalitetan sistem praćenja (s aspekta vremena i dokumentacije).

Koalicija "Neformalna grupa organizacija osoba s invaliditetom" regije Doboј

U saradnji s pet koalicija organizacija osoba s invaliditetom koje djeluju u okviru programa MyRight u Bosni i Hercegovini, Koalicija OOSI regije Doboј započela je kampanju javnog zagovaranja za pravedno društvo i jednake mogućnosti za sve pod nazivom "Ponosni na sebe".

Koalicija / neformalna grupa organizacija osoba s invaliditetom regije Doboј u martu 2016. godine započela je s kampanjom javnog zagovaranja za pravedno društvo i jednake mogućnosti za sve pod nazivom "Ponosni na sebe".

Glavni cilj zagovaračkih aktivnosti u okviru kampanje usmjeren je na izmjene i dopune postojećeg Pravilnika o pravu na medicinska sredstva u Republici Srpskoj koji je donio Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja na XXII sjednici 25. 10. 2012. godine ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 114/12) i Izmjene i dopune Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, zubnopravetske pomoći, zubnopravetskih nadomjestaka i endoproteza Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", br. 04/05) kako bi se bolje zadovoljavale potrebe lica s invaliditetom, a u skladu s Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima lica s invaliditetom.

Postojeći akti, Pravilnik o pravu na medicinska sredstva u Republici Srpskoj i Odluka o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala u Zeničko-dobojskom kantonu ne zadovoljavaju potrebe lica s invaliditetom na odgovarajući način. Mada je Bosna i Hercegovina

ratificirala Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom 2010. godine i time preuzeila obaveze da uskladi zakone i podzakonske akte kako bi na najbolji način omogućila licima s invaliditetom uživanje njihovih ljudskih prava, u praksi je, nažalost, malo urađeno.

Kao rezultat rada radna grupa izradila je nacrt Pravilnika / Odluke za Republiku Srpsku i Zeničko-dobojski kanton s prijedlozima koje su dostavile OOSI i OCD s područja Republike Srpske i Zeničko-dobojskog kantona i koji će dalje dostaviti nadležnim institucijama i fondovima do sredine augusta 2016. godine, i to:

1. Nacrt Pravilnika s obrazloženjem o predloženim izmjenama i dopunama Pravilnika o pravu na medicinska sredstva;
2. Pravilnik o pravu na medicinska sredstva s izmjenama i dopunama;
3. Razlozi zbog kojih pojedina rješenja nisu uvrštena;
4. Nacrt Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, zubnopravetske pomoći, zubnopravetskih nadomjestaka i endoproteza Zeničko-dobojskog kantona.

U hotelu Integra u Doboju 17. 6. 2016. godine održan je okrugli sto na kojem su učestvovali organizacije OSI iz Doboja, Zenice, Teslića, Doboј Juga, Doboј Istoka i Sarajeva – Savez paraplegičara Federacije Bosne i Hercegovine (30 predstavnika OOSI i OCD).

Putem videoprezentacije članice koalicije i druge organizacije OSI i OCD upoznati su s propisima koji reguliraju prava na ortopedsku, medicinsku i druga pomagala i

s prijedlozima izmjena, a sve sa ciljem njihovog većeg učešća i dopri-nosa u postizanju kampanje javnog zagovaranja, čime bi dali podršku ovoj kampanji i bili ponosni na sebe.

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom regije Doboј (koju čine 16 OOSI s područja Doboja, Teslića, Doboј Juga i Doboј Istoka), u saradnji s partnerskim organiza-cijama koje su podržale kampanju, tokom 2016. i 2017. Godine, ali i nakon isteka ovog perioda, snažno će zagovarati kod relevantnih organa vlasti i tijela koja su nadležna za pitanja reguliranja prava na ortopedska i druga pomagala da lica s invaliditetom dobiju poma-gala koja će najbolje odgovarati njihovim individualnim potreba-ma i koja će im omogućiti jednake mogućnosti za učestvovanje u svim segmentima života.

U Konvenciji Ujedinjenih na-cija o pravima lica s invaliditetom pitanju jednakih mogućnosti posvećena je značajna pažnja, jer je to osnovni preduvjet da bi lica s invaliditetom mogla ostvariti svoja ljudska prava. Dostupnost pomaga-la i mogućnost njihovog korištenja jedan je od ključnih preduvjeta za ostvarivanje jednakih mogućnosti za lica s invaliditetom. Nemogućnost dobijanja adekvatnog poma-gala, kao i različiti načini reguliranja ostvarivanja prava razlog su nemogućnosti adekvatnog uključi-vanja lica s invaliditetom u društvo.

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom koje djeluju u okviru MyRight programa u Bosni i Hercegovini smatraju da je ovakvo stanje u oblasti pomagala neodrživo, da lica s invaliditetom isklju-čuje iz društvenih tokova i da je potrebno poduzeti odgovarajuće aktivnosti kako bi se ovakvo stanje promijenilo.

Učesnici okruglog stola u Doboju

Pored očuvanja i unapređenja zdravljia, ortopedska, medicinska i druga pomagala trebala bi omogućiti licima s invaliditetom izjednačavanje mogućnosti kako bi mogli ravnopravno, zajedno s ostalim članovima društva, učestvovati u društvu u kojem žive i u svim aktivnostima koje svi članovi društva obavljaju.

U svim koalicijama kampanje javnog zagovaranja provodit će se *u skladu s principima navedenim u uvodnom dijelu*, s tim da će se tražiti podrška od drugih organizacija osoba s invaliditetom da se u Federaciji Bosne i Hercegovine doneše jedinstven dokument iz ove oblasti koji će kantoni morati provoditi.

Koalicija "Zajedno smo jači" Hercegovačko-neretvanskog kantona

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom OOSI "Zajedno smo jači" iz HNK-a dio je programa MyRight organizacije u Bosni i Hercegovini, zajedno s drugih pet koalicija iz cijele države. Unutar tog programa djeluje više od 65 OOSI, a u Koaliciji "Zajedno smo

jači" njih je 12 iz općina Čapljina, Čitluk, Jablanica, Mostar, Konjic, Prozor-Rama. Na osnovu monitoringa kojeg su provele sve koalicije, pa tako i Koalicija "Zajedno smo jači", napravljena je lista prioriteta za OSI u okviru kojih je bilo potrebno djelovati kako bi se stvarao sistem u Bosni i Hercegovini kojim bi život OSI bio humaniji, sigurniji, bez ikakve diskriminacije. Koalicija "Zajedno smo jači" od aprila 2016. godine provela je niz promotivnih aktivnosti kroz kampanju "Ponosni na sebe". Udruženja okupljena u Koaliciji provode kampanju "Ponosni na sebe" kroz upoznavanje šire društvene zajednice o važnosti revidiranja liste ortopedskih, asistivnih i drugih medicinskih pomagala za osobe s invaliditetom, a koja su im neophodna da bi aktivno učestvovali u društvenoj zajednici. Koalicija kroz kampanju nastoji utjecati na donosioce liste ortopedskih, asistivnih i drugih medicinskih pomagala, tačnije na one koji vrše izmjenu i dopune liste, da je poprave i revidiraju u skladu s potrebama OSI u Hercegovačko-neretvanskom kantonu.

U regiji Hercegovine kampanja "Ponosni na sebe" zabilježila

je podršku velikog broja građana, medija, ali i onih pojedinaca ili grupa koje aktivno promoviraju kampanju. Mostarske mažoretkinje na čelu s koreografinjom Anjom Puhalo pružile su nesebičnu podršku kampanji, kao i rukometna reprezentacija Bosne i Hercegovine. Kampanju će u narednom periodu aktivno promovirati i poznate osobe u Bosni i Hercegovini, a među kojima se ističe i glazbenik i kantautor Sanel Marić Mara, zatim bosanskohercegovački bokser Damir Beljo, kao i bivši naš reprezentativac Saša Papac, te svi zajedno pozivaju i druge da budu "Ponosni na sebe". Od 15. do 18. augusta dogovoren je snimanje kratkog videospota s grupom Mostar Sevdah Reunion u studiju centra Pavaroti kako bi i oni široj javnosti, a prije svega svojim fanovima, poslali poruku da OSI nemaju jednakne mogućnosti ako nemaju adekvatna ortopedska pomagala i zbog toga upravo i podržavaju spomenutu kampanju.

Nastojeći doprinijeti što kvalitetnijoj izradi izmjena i dopuna "Naputka o pravima na ortopedska i druga pomagala", ispred Koalicije OSI "Zajedno smo jači" u HNK, a u duhu partnerske saradnje i djelovanja, članice koalicije predlažu da je neophodno realizirati e-potvrde ZZO za ortopedska pomagala, a u cilju pojednostavljenja dosadašnje procedure. Nužno je i vrednovati postojeću listu dobavljača na temelju iskustava korisnika te u tu svrhu sačiniti ciljani upitnik kojim će se kod korisnika provjeriti kvaliteta usluga dogovornih dobavljača. Gorući problem osoba s invaliditetom je participacija pri nabavci ortopedskog ili asistivnog pomagala, te se predlaže smanjenje udjela participacije koji snose korisnici, kao i

Mostar – Koalicija

izjednačavanje udjela participacije za sve osobe s invaliditetom. Kontrola kvalitete pomagala, servis obuka kako koristiti pomagalo važno je za osobe s invaliditetom, te je neophodno vršiti nadzor nad poštivanjima obaveza dobavljača da daju instrukcije za korištenje pomagala kao i servis pomagala, te imenovati nadležno tijelo koje će raditi taj monitoring i tu kontrolu usluge. Osim navedenih prijedloga, Koalicija, poučena iskustvima svojih članova, predlaže da se skrati rok kojim se određuje pravo na korištenje određenih ortopedskih pomagala kako bi on odgovarao realnom vijeku kvalitetnog trajanja pomagala (ortopedske cipele, kolica, i sl.). Sve navedeno neophodno je da bi se osobama s invaliditetom osigurala adekvatna ortopedска i asistivna pomagala kako bi ove osobe aktivno učestvovale u društvu, pa tako i osigurale sudjelovanje predstavnika osoba s invaliditetom u donošenju odluka o ortopedskim pomagalima u procedurama mjerodavnih tijela, a u skladu s Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima OSI i motom "Ništa o nama bez nas".

Podrška kampanji

Sve koalicije zajedno nastoje da u narednom periodu postignu rezultate kako bi osobe s invaliditetom dale svoj društveni doprinos i pokazale vlastiti skriveni talent. Ortopedsko i asistivno pomagalo osobi s invaliditetom znači priliku da živi život punim plućima, ali ne bilo kakvo pomagalo, već isključivo adekvatno, prilagođeno za svaku osobu pojedinačno. Samo uz adekvatno ortopedsko, asistivno i drugo medicinsko pomagalo osoba s invaliditetom može da se kreće, sluša, čita i, što je najvažnije, da radi ono što voli i želi.

Svakodnevno smo svjedoci kako lošeg položaja osoba s invaliditetom, kao i činjenice da samo rijetki postignu rezultate i ostvare svoj san, ali moramo biti svjesni da postoji još osoba s invaliditetom koje znaju i mogu napraviti velika djela, ali nemaju uvjete za to, a njihov uvjet za uspjeh je adekvatno pomagalo. Kako bi se postigli rezultati i napravile promjene, važna je podrška javnosti, koja se kroz ovu kampanju nastoji dobiti. Koalicije su se izborile za medijski prostor te danas gotovo i nema medijske kuće u Bosni i

Hercegovini koja nije čula za kampanju Ponosni na sebe. Podrška medija i pojedinaca od iznimne je važnosti za buduće djelovanje koalicija u cilju postizanja rezultata, te je važno istaknuti da su sve koalicije ovaj segment maksimalno iskoristile. Važno je naglasiti da će sve koalicije u narednom periodu vršiti javno zagovaranje i predlagati izmjene i dopune pravilnika o ortopedskim, asistivnim i drugim medicinskim pomagalima, te da je ovo period u kojem se nastoje osigurati adekvatno pomagalo za osobe s invaliditetom.

Zahvala medijskim kućama u Hercegovini

Koalicija "Zajedno smo jači" u sljedećem razdoblju predstavit će događaj u kojem će aktivno sudjelovati mostarski studenti tako što će jedan dan iskusiti život osobe s invaliditetom. "Zahvaljujemo se medijskim sponzorima na nesobicnoj podršci, koju ste nam ukazali kroz svoje djelovanje na području Hercegovine, ali i šire. Budite ponosni na sebe: Dnevni list, Bljesak.info, Naša TV, City TV, Prva TV, Dnevni list, Omladinski radio X, Obični radio, ali i drugim medijskim kućama koje prate i podržavaju naš rad", poručili su iz Koalicija OOSI "Zajedno smo jači".

Koordinacioni odbor udruženja osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo

Koordinacioni odbor udruženja osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo (KOO KS), kojeg čini devet organizacija osoba s invaliditetom iz Kantona Sarajevo, u saradnji s

pet koalicija organizacija osoba s invaliditetom, koje su dio programa MyRight u Bosni i Hercegovini, provodi kampanju javnog zagovaranja za pravedno društvo i jednake mogućnosti za sve, pod nazivom "Ponosni na sebe".

Kampanja #PonosniNaSebe ima za cilj poboljšati stanje ljudskih prava osoba s invaliditetom, kao i utjecati na podizanje svijesti javnosti o pravima i sposobnostima osoba s invaliditetom i o doprinosu društву koji mogu dati jednako kao svi građani u Bosni i Hercegovini. Kampanja će se provoditi od aprila do decembra 2016. godine.

Kroz različite javne aktivnosti u zajednici i putem medija želimo upoznati građane i građanke o pravima svih osoba s invaliditetom, o sposobnostima i vrijednostima osoba s invaliditetom, kako bi se na taj način spriječila njihova marginalizacija i promijenile postojeće negativne predrasude o ovim građanima i građankama.

Kampanja #PonosniNaSebe ima za cilj podići svjesnost da su osobe s invaliditetom jednako sposobne za velika djela i da invaliditet ne mora nužno spriječiti ljude da ostvare svoje snove. Primjera za ovo nalazimo u mnogim izuzetnim osobama s invaliditetom koji su dali veliki doprinos umjetničkom, kulturnom i naučnom naslijeđu čovječanstva.

Koordinacioni odbor udruženja osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo (KOO KS) pokrenuo je inicijativu da se u Kantonu Sarajevo doneše nova Uredba o pomagalima.

Formirao je radnu grupu koja je u dogовору s udruženjima osoba s invaliditetom pripremila svoj radni materijal kao inicijalni materijal za pripremu nove Uredbe.

Sarajevo – Kampanja – šetnja

Ovaj materijal dostavljen je Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo i Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo.

Od ovih institucija tražili smo da podrže našu inicijativu, kao i da prime predstavnike Koordinacionog odbora kako bismo detaljnije razgovarali o mogućim rješenjima, koja bi bila prihvatljiva za osobe s invaliditetom a i za Vladu Kantona Sarajevo.

S ciljem lobiranja i osiguravanja podrške inicijativi za usvajanje Izmjena Uredbe održali smo više sastanaka s klubovima političkih stranaka u kantonalnoj Skupštini, kao i sa zastupnicima pojedinačno.

Prilikom ovih sastanaka tražili smo i opću podršku Vlade Kantona Sarajevo udruženjima osoba s invaliditetom, članicama KOO KS, kao i implementaciji dokumenta "Akcioni plan u oblasti invalidnosti Kantona Sarajevo 2015. – 2017.", koji je usvojila Vlada Kantona Sarajevo u augustu 2015. godine.

U sklopu kampanje "Ponosni na sebe" Koordinacioni odbor udruženja osoba s invaliditetom Kantona

Sarajevo 27. jula 2016. godine organizirao je uličnu akciju – šetnju kojom smo željeli skrenuti pažnju javnosti i senzibilizirati zajednicu prema osobama s invaliditetom, i posebno ukazati na problem Uredbe o ortopedskim pomagalima u Kantonu Sarajevo, koja ne osigura adekvatna i funkcionalna ortopedska i druga pomagala osobama s invaliditetom.

Okupljanje učesnika, osoba s invaliditetom i drugih građana, bilo je na platou na Skenderiji odakle smo se organizirano kretili kroz grad do Baščaršije i natrag do Katedrale.

Na štandu ispred Katedrale učesnici su dijelili promotivni materijal kampanje prolaznicima.

Ovom prilikom pozivali smo sve građane i građanke da nam se pridruže i podrže našu kampanju za pravedno društvo i jednake mogućnosti osoba s invaliditetom za ravnopravno učešće kako bismo kao društvo u cjelini bili #PonosniNaSebe.

Ovaj događaj bio je izuzetno dobro medijski propraćen i naša procjena je da je postignut željeni cilj.

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona, u saradnji s ostale četiri koalicije organizacija osoba s invaliditetom koje su dio programa MyRight u Bosni i Hercegovini, provodi kampanju javnog zagovaranja za pravedno društvo i jednakе mogućnosti za sve pod nazivom #PonosniNaSebe.

Cilj kampanje je osobama s invaliditetom omogućiti jednakе mogućnosti i ostvarenje ljudskih prava, između ostalih i pravo na dostupna i adekvatna ortopedska i druga asistivna pomagala kako bi mogli u cijelosti ostvariti svoj puni potencijal.

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona realizirala je Konferenciju za štampu 14. aprila 2016. godine povodom najave kampanje s ciljem upoznavanja javnosti koju su mediji veoma dobro podržali.

Zahvaljujući dobroj saradnji između Informativnog centra za osobe s invaliditetom "Lotos" i medija, svakodnevno su objavljivane informacije o aktivnostima u sklopu kampanje, kao i promotivni spot #PonosniNaSebe.

U sklopu kampanje Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom Tuzlanskog kantona organizirala je potpisivanje peticije podrške građana Tuzlanskog kantona u tri grada: Lukavcu, Srebreniku i Tuzli i tom prilikom prikupljeno je približno 2.000 potpisa.

Građani su veoma dobro podržali našu Kampanju, većina ih je pokazala veliko zanimanje za naše zalaganje u borbi za, prije svega, ostvarivanje osnovnih ljudskih

Koalicija Tuzlanskog kantona – Kampanja

prava, a zatim i za omogućavanje jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom koje im, kao svim ljudskim bićima, pripadaju. Nаравно, bilo je i negativnih primjera kada pojedini građani nisu pokazali senzibilitet prema drugome i "drugačijem", što, nažalost, potvrđuje da su predrasude i stereotipi još uvijek itekako prisutni u našem društvu.

Ono što je ohrabrujuće jeste da su mlade osobe u mnogo većoj mjeri pokazale razumijevanje i empatiju prema osobama s invaliditetom, što ulijeva nadu da će iduće generacije biti svjesne potrebe i značaja njihove uloge u kreiranju kvalitetnijeg demokratskog društva za sve građane. Peticije su, također, veoma dobro pratili mediji i imali smo priliku promovirati Kampanju s ciljem da podignemo svijest javnosti i podstaknemo na inicijativu pridruživanja našim zalaganjima za poboljšanje položaja osoba s invaliditetom.

Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona oformila je radnu grupu koja je u proteklom periodu radila na kreiranju prijedloga za izmjene i

dopune Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, kao i prijedlog za izmjene i dopune Odluke o Jedinstvenoj listi ortopedskih i drugih pomagala.

Uz podršku i sugestije drugih organizacija osoba s invaliditetom i ostalih organizacija civilnog društva, koje su svojim pismima podrške podržali Kampanju, kao i zahvaljujući potpisima peticije podrške građana, navedeni prijedlozi dokumenta dostavljeni su 15. 7. 2016. godine Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona i Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona, kako bi njihov usaglašeni prijedlog bio poslan na usvajanje Vladi Tuzlanskog kantona.

Također, mediji su pozvani da i ovu aktivnost proprate i obilježe.

Informativni centar za osobe s invaliditetom "Lotos" Tuzla započeo je emitiranje radija Lotos te svakodnevno u programu emitira informacije o Kampanji, kao i audiozapise s priloga o Kampanji te promotivnog džingla. Osim toga, Lotos i na svojoj web stranici, kao i na fb profilu, redovno objavljuje informacije o aktivnostima u sklopu Kampanje #PonosniNaSebe.

Doping u sportu

Kazne za upotrebu zabranjenih sredstava za postizanje što boljih sportskih rezultata sve su oštiri. Zbog prekršaja svjetskih antidoping pravila sportistima se poništavaju rezultati, oduzimaju trofeji i novčane nagrade osvojene na prevaru, a nematerijalne kazne kreću se od opomene do doživotne diskvalifikacije iz sporta

Historija dopinga počinje s historijom starih olimpijskih igara od 776. do 339. godine prije nove ere. I onda su se olimpijci nadmetali za privilegije, novčani status i za to koristili posebno pripremljena vina za izdržljivost, žvakali halucinogene biljke za ustrajnost i kontrolu bijesa. Moderna upotreba dopinga počinje krajem 19. stoljeća, kada je doping bio kombinacija biljke koke i vina. Krajem prošlog stoljeća sportisti su u svim zemljama redovno koristili doping sredstva. Osamdeset i devedesetih godina više su se koristili steroidi od hormona rasta, pošto su bili jeftiniji.

U modernom sporu korištenje određenih supstanci koje se nalaze na listama kao zabranjena sredstva u smislu povećanja radne i sportske sposobnosti tretira se kao doping. Pioniri dopinga u modernom sportu bili su plivači, koju su na takmičenju 1860. godine u Amsterdamu prednjačili u svim disciplinama.

Sva buduća takmičenja, olimpijske i paraolimpijske igre su kod nekih sportista donosili negativne

primjere pokušaja stvaranja dobrih sportskih rezultata uzimanjem nedozvoljenih ili prikrivenih supstanci, transfuzijama krvi i korištenjem drugih metoda.

Neka doping sredstva, poput terapija hormonom rasta i genetskog dopinga, vrlo je teško, ako ne i nemoguće, detektirati. Prisutnost testosterona, oksandrolona i još nekoliko steroida, nestaje poslije dvije-tri nedelje od prestanka upotrebe. Doping narušava jednakost među takmičarima jer korisnicima daje znatnu i neopravdanu prednost.

Postoje u posljednje vrijeme ponovo negativni primjeri uzimanja nedozvoljenih supstanci. Najpoznatiji primjer današnjice je biciklist Lens Armstrong kojem su oduzete sve titule od 1998. godine, uključujući sedam uzastopnih pobjeda na "Tour de France".

Arbitražni sud za sport (CAS) odbacio je žalbu Paraolimpijskog komiteta Rusije (RPC) na odluku Međunarodnog paraolimpijskog komiteta (IPC) kojom je ruskim paraolimpicima zabranjeno učešće

na ovogodišnjoj Paraolimpijadi u Riju zbog sistemskog dopinga.

Nakon otkrića o sistemu dopingovanja u Rusiji, upravni odbor IPC-a suspendirao je RPC-ovo članstvo u ovoj međunarodnoj federaciji zbog navodne nemogućnosti ispunjavanja njegovih obaveza iz Svjetskog antidoping kodeksa, kao i IPC-ovih antidoping pravila. RPC je zatim podnio žalbu kojom je osporio ove navode i odluku IPC-a.

Vijeće CAS-a, koje je donijelo ovu odluku, utvrdilo je da IPC nije počinio nikakav proceduralni prekršaj tokom disciplinskog postupka i da je donesena odluka u potpunosti u skladu s pravilima IPC-a, te da je srazmjerna okolnostima u kojima je donesena. Također je navedeno da RPC nije priložio dokaze koji bi ovu odluku doveli u pitanje.

Ova odluka bila je definitivni kraj nada za učešće ruskih sportista na Paraolimpijadi u Rio de Janeiru.

Kazne za upotrebu zabranjenih sredstava za postizanje što boljih sportskih rezultata sve su oštiri. Zbog prekršaja svjetskih antidoping pravila sportistima se

poništavaju rezultati, oduzimaju trofeji i novčane nagrade osvojene na prevaru, a nematerijalne kazne kreću se od opomene do doživotne diskvalifikacije iz sporta.

U Bosni i Hercegovinu postoji Agencija za antidoping kontrolu BiH osnovana u skladu sa Zakonom o sportu u BiH kao samostalna upravna organizacija. Otpočela je s radom krajem 2009. godine s ciljem da sistematski prati i koordinira aktivnosti, te predlaže i provodi mjere protiv dopinga u sportu. Odgovorna je za primjenu konvencija i kodeksa Svjetske antidoping agencije WADA, te pravila Međunarodnog olimpijskog komiteta, Međunarodnog paraolimpijskog komiteta i međunarodnih sportskih saveza. Za svoj rad Agencija odgovara Vijeću ministara BiH, a jedina je državna agencija sa sjedištem u Tuzli.

Početkom 2011. godine Agencija za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine dobila je status "Code compliance", odnosno, potvrdu o usklađenosti pravilnika, procedura i svih standarda s najvišim međunarodnim standardima propisanim Svjetskim antidoping kodeksom. Na ovaj način osigurano je da su sve procedure i aktivnosti Agencije u skladu sa temeljnim dokumentom svjetske borbe protiv dopinga. Time je Agencija za antidoping kontrolu BiH dobila mogućnost da provodi kontrole na međunarodnim takmičenjima. Ova Agencija godišnje provede između 250 i 300 kontrola.

Ozbiljan, predan i temeljit pristup borbi protiv dopinga prepoznali su Međunarodna sportska federacija i WADA, pa je Agenciji povjereno uzimanje uzoraka za doping kontrolu na velikim međunarodnim takmičenjima održanim u Bosni i Hercegovini, kao što su

ZADACI AGENCIJE ZA ANTIDOPING KONTROLU U SKLADU SA ZAKONOM O SPORTU

- praćenje i koordiniranje aktivnosti u borbi protiv dopinga u sportu;
- predlaganje i provođenje mjera protiv dopinga u sportu;
- provođenje primjene konvencija i kodeksa Svjetske antidoping agencije WADA;
- provođenje pravila Međunarodnog olimpijskog komiteta, Međunarodnog paraolimpijskog komiteta i međunarodnih sportskih saveza;
- rukovođenje pripremama i procedurama za donošenje zakona kojima se uređuje ova oblast.

Svjetsko prvenstvo u rukometu za juniore (2013), Evropsko prvenstvo u džudou U-23, Svjetsko kuglaško prvenstvo, Evropski kup za juniore u atletici, Evropsko prvenstvo u kajaku i kanuu na divljim vodama, Svjetsko prvenstvo u padobranstvu i Svjetsko prvenstvo u skijanju. Za odlično obavljen posao Agencija je javno pohvaljena od Međunarodne rukometne federacije.

Iako je, pored kontrole, Agencija zadužena i za represivni dio, ipak se u prvi plan stavlja proaktivno dje-lovanje i prevencija dopinga pa se najviše pažnje posvećuje edukaciji svih kategorija sportista. Pod rukovodstvom direktora Branka Ma-kića, prvo edukativno predavanje o štetnosti dopinga predstavnici Agencije za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine održali su na Evropskom prvenstvu B divizije za juniore u košarci 2009. godine. Od tada je o opasnostima i posljedica-ma dopinga upoznato preko 5.000 sportista, svih sportova kategorija, iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, što je Bosnu i Hercegovinu, prema statistici Vijeća Evrope, svrstalo u vodeće zemlje po broju sportista educiranih o dopingu.

Svi bosanskohercegovački spor-tisti u olimpijskim i paraolimpijskim

sportovima moraju biti upoznati s listom nedopuštenih supstanci objavljenom u Službenom listu a koja je u koordinaciji s listom koju objavljuje Svjetska agencija za anti-doping (WADA).

U nastavku ćemo predstaviti li-stu zabranjenih sredstava za 2016. godinu. U skladu s Članom 4.2.2. Svjetskog antidoping kodeksa, sva zabranjena sredstva trebala bi biti uzeta u obzir kao "specifične supstance", izuzevši supstance u klasama S1, S2, S4.4, S4.5, S6. a i zabranjene metode M1, M2 i M3.

SUPSTANCE I METODE KOJE SU UVJEK ZABRANJENE (NA TAKMIČENJU I IZVAN TAKMIČENJA)

Zabranjene supstance

S0. Neodobrene supstance

Sve farmakološke supstance koje se ne nalaze u nekom od drugih poglavља *Liste*, a koje trenutno nisu odobrene za upotrebu od nijednog državnog regulatornog zdravstvenog tijela (npr. lijekovi u

kliničkoj i pretkliničkoj fazi istraživanja i lijekovi za veterinarsku upotrebu), uvjek su zabranjene.

S1. Anabolička sredstva

Anabolička sredstva su zabranjena.

1. Anabolički androgeni steroidi (AAS)

1.1. Egzogeni ("egzogeni" se odnose na supstance koje tijelo prirodno ne može proizvesti) AAS, uključujući: *1-androstendiol; 1-androstendion; bolandiol; bolasteron; boldenon; boldion; kalusteron; klostebol; danazol; dehidroklormetiltestosteron; dezoksimetiltestosteron; drostanolon; etilestrenol; fluoksimesteron; formebolon; furazabol gestrinon; 4-hidroksitestosteron metanolon; mesterolon; metandienon; metenolon; metandriol; metasteron; metildienolon; metil-1-testosteron; metilnortestosteron; metiltestosteron; metribolon; miboleron; nandrolon; 19-norandrostendion; norboleton; norklostebol; noretandrolon; oksabolon; oksandrolon; oksimesteron; oksimetolon; prostanozol; kvinbolon; stanozolol; stenbolon; 1-testosteron; terahidrogestrinon; trenbolon i ostale supstance slične hemijske strukturi ili sličnog biološkog djelovanja.*

1.2. Endogeni ("endogeni" se odnose na supstance koje tijelo prirodno može proizvesti) AAS kada se daju egzogeno: *androstendiol; androstendion dihidrotestosteron; prasteron; testosterone i sljedeći metaboliti i izomeri: 5α-androstan-3α, 17α-diol; 5α-androstan-3α, 17β-diol; 5α-androstan-3β, 17α-diol, 5α-androstan-3β; 17β-diol; 5β-androstan-3α, 17β-diol; androst-4-en-3α, 17α-diol; androst-4-en-3α, 17β-diol; androst-4-en-3β, 17α-diol; androst-5-en-3α, 17α-diol;*

androst-5-en-3α, 17β-diol; androst-5-en-3β, 17α-diol; 4-androsten-diol; 5-androstendion; androsteron; epi-dihidrotestosteron; epitestosteron; etioholanolon; 7α-hidroksi-DHEA; 7β-hidroksi-DHEA; 7-ke-to-DHEA; 19-norandrosteron; 19-noretiocholanolon.

2. Ostala anabolička sredstva

2.1. Uključujući, ali bez ograničenja sljedeće: *klenbuterol, selektivni modulatori androgenskih receptora, (SARMs, npr. andarin i ostarin), tibolon, zeranol i zilpaterol.*

S2. Peptidni hormoni, faktori rasta, slične supstance i mimetici

Sljedeće supstance i druge supstance sa sličnom hemijskom strukturom ili sličnim biološkim efektima su zabranjene:

1. Agonisti eritropoetinskih receptora

1.1. *Sredstva koja stimuliraju eritropoezu (ESAs) npr. darbepoetin (dEPO), eritropoetini (EPO), EPO-Fc; EPO-mimetički peptidi (EMP) npr. CNTO 530 i peginesatid, metoksipolietilen glikolepoetin beta (CERA),*

1.2. *Agonisti ne-eritropoetičnih EPO-receptora, npr. ARA-290, asialo EPO, karbamilisani EPO.*

2. *Stabilizatori faktora indukovanih hipoksijom (HIF), npr. kobalt i FG 4592 i HIF aktivatori (npr. ksenon, argon);*

3. *Horionski gonadotropin (CG) i luteinizirajući hormon (LH) i njihovi oslobađajući faktori npr. buserelin, gonadorelin, leuprolein, kod muškaraca;*

4. *Kortikotropini i njihovi oslobađajući faktori npr. kortikorelin;*

5. *Hormon rasta (GH) i njegovi oslobađajući faktori uključujući*

Opuštajući hormone rasta (GHRH) i njegovi analozi npr. CJC 1295, sermorelin i tesamorelin, Sekretori hormona rasta (GHS) npr. ghrelin i mimetici ghrelina, npr. anamorelin i ipamorelin i opuštajuće peptide hormona rasta (GHRPs), npr. aleksamorelin, GHRP-6, heksarelin i pralmorelin (GHRP-2).

5.1. Dodatno su zabranjeni faktori rasta: *faktori rasta fibroblasta (FGF), hepatocitni faktor rasta (HGF), inzulinu sličan faktor rasta (IGF-1) i njegovi analozi, mehanički faktor rasta (MGF), trombocitni faktori rasta (PDGF), vaskularni endotelni faktori rasta (VEGF) i kao i bilo koji drugi faktori rasta koji utječe na sintezu / razlaganje proteina mišića, tetiva ili ligamenta, vaskularizaciju, korištenje energije, regenerativni kapacitet ili promjenu tipa vlakana.*

S3. Beta-2 agonisti

Zabranjeni su svi beta-2 agonisti uključujući sve njihove izomere, d- i l- gdje je relevantno, osim:

- inhaliranog salbutamola (najviše 1600 µg kroz 24 sata),
- inhaliranog formoterola (najviše 54 µg kroz 24 sata),
- inhaliranog salmeterola, ako se primjenjuju inhalacijski u terapiji prema uputstvu proizvođača.

Koncentracija salbutamola u urinu veća od 1000 ng/ml ili formoterola veća od 40 ng/ml ne smatra se uzimanjem supstance u terapijske svrhe i smatra se nepovoljnim laboratorijskim nalazom, osim ako sportista dokaže, putem kontroliranog farmakokinetičkog ispitivanja, da je nepovoljan nalaz posljedica terapijskog korištenja navedenih terapijskih doza inhaliranjem.

Najpoznatiji doping–primjer današnjice, biciklista Lance Armstrong, kojem su oduzete sve titule od 1998. godine, uključujući i sedam uzastopnih pobjeda na Tour de Franceu.

S4. Hormoni i modulatori metabolizma

Zabranjeni su sljedeći *hormoni i modulatori metalolizma*:

1. *Inhibitori aromataze uključujući, ali bez ograničenja: aminoglutetimid; anastrozol; androsta-1,4,6-trien-3,17-dion (androstatriendion); 4-androsten-3,6,17-trion (6-okso); eksemestan; formestan; letrozoli i testolakton.*

2. *Selektivni modulatori estrogen-skih receptora (SERMs) uključujući, ali bez ograničenja: raloksifen; tamoksifen i toremifen.*

3. *Druge antiestrogene supstance uključujući, ali bez ograničenja: klonifen, ciklofenil, fulvestrant.*

4. *Agensi koji modificiraju jednu ili više funkcija miostatina uključujući, ali bez ograničenja: inhibitore miostatina.*

5. Modulatori metabolizma:

5.1. *Aktivatori AMP aktivirane protein kinaze (AMPK) npr. AICAR; i agonisti receptora za aktivator proliferacije peroksisoma δ (PPARδ) npr. GW 1516*

5.2. Inzulini i inzulin mimetici

5.3. Meldonium

5.4. Trimetazidin

S5. Diuretici i ostala maskirna sredstva

Zabranjeni su sljedeći *diuretici i maskirna sredstva*, kao i ostale supstance sa sličnom hemijskom strukturom ili sličnim biološkim efektom. Ona uključuju, ali nisu ograničena na:

- *desmopresin, probenecid, eks-pandere plazme npr. glicerol, i intravenski primijenjeni albumin, dekstran, hidroksetil škrob i manitol;*
- *acetazolamid, amilorid, bumetanid, kanrenon, klortalidon, etakrinska kiselina, furosemid, indapamid, metolazon, spironolakton, tiazide npr. bendroflumetiazid, klorotiazid i hidroklorotiazid, triameteren i vaptani npr. tolvaptan.*

Osim:

- *dospirenon, pamabrom i očna upotreba inhibitora karbo-anhidraze (npr. dorzolamida i brinzolamida);*
- *lokalna primjena felipresina pri dentalnoj anesteziji.*

Utvrdjivanje prisustva bilo koje količine sljedećih supstanci

podložnih određivanju graničnih koncentracija u uzorku sportiste koje su zabranjene na takmičenju i van takmičenja, ili samo na takmičenju: formoterol, salbutamol, katin, efedrin, metilefedrin i pseudoefedrin zajedno sa diuretikom ili drugim maskirnim sredstvom, smatraće se nepovoljnim analitičkim nalazom, ukoliko sportista nema odobreno terapijsko izuzeće za tu supstancu, kao dodatak terapijskom izuzeću odobrenom za diuretik ili drugo maskirajuće sredstvo.

Zabranjene metode

M1. Manipulacija krvlju i komponentama krvi

Zabranjeno je sljedeće:

1. Primjena ili davanje, uključujući korištenje bilo koje količine autologne, alogene (homologne) ili heterologne krvi ili crvenih krvnih zrnaca bilo kojeg porijekla;

2. Vještačko povećanje unoса, prijenosa ili opskrbe kisikom, uključujući, ali bez ograničenja

za: *perfluorohemikalije, efaproksiral (RSR13)* i *modificirane hemoglobinske produkte*, npr. hemoglobinski bazirane krvne zamjene, mikro-enkapsulirane hemoglobinske produkte, isključujući dodatni kisik;

3. Bilo koji oblik intravaskularne manipulacije krvlju ili komponentama krvi hemijskim ili fizičkim sredstvima.

M2. Hemijska i fizička manipulacija

Zabranjeno je:

1. Neovlašteno manipuliranje ili pokušaj neovlaštenog manipuliranja uzorcima sakupljenim tokom doping kontrole s ciljem promjene njihove intaktnosti i valjanosti. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na:

1.1. Zamjenu uzorka urina i/ili falsificiranje nalaza (npr. dodavanjem proteaza u uzorak).

2. Intravenske infuzije i/ili injekcije volumena većeg od 50 ml u razdoblju od šest sati, osim ako se opravdano daju tokom bolničkog liječenja, hirurških postupaka ili kliničkog ispitivanja.

M3. Genetski doping

Zabranjene se sljedeće metode koje imaju potencijal poboljšanja rezultata sportiste:

1. Transfer nukleinskih kiselina ili njihovih sekvenci;
2. Korištenje normalnih ili genetski modificiranih ćelija.

SUPSTANCE I METODE ZABRANJENE NA TAKMIČENJU

Uz kategorije S0 do S5 i M1 do M3, koje su prethodno naznačene, i sljedeće su kategorije zabranjene u takmičenju:

Zabranjene supstance

S6. Stimulansi

Zabranjeni su svi *stimulansi*, uključujući sve *optičke izomere*, npr. *d*-i *l*- onđe gdje su oni relevantni.

Stimulansi uključuju:

1. nespecifične stimulanse:

Adrafinil; amfepramon; amfetamin; amfetaminil; amifenazol; benzfluoreks; benzilpiperazin; bromantan; klobenzoreks; kokain; kropropamid; krotetamid; fenkamin; fenetilin; fenfluramin; fenproporeks; fonturacetam (4-phenylpracetam (carphedon); furfenoreks; mefenoreks; mefentermin; mesokarb; metamfetamin (d); p-metilanfetamin; modafinil; norfenfluramin; fendimetrazin; fentermin; prenilamin i prolintan.

Stimulansi koji nisu navedeni u ovom dijelu smatraju se specifičnim supstancama.

2. specifične stimulanse (primjeri):

Benzfetamin; katin (Katin je zabranjen ako mu je koncentracija u urinu veća od pet mikrograma po mililitru); katinon i njegovi analozi npr. mefedron, metedron, alfa-pirolidinovalerofenon; dimetilamfetamin; efedrin (adrenalin); (Efedrin i metilefedrin su zabranjeni ako im je koncentracija u urinu veća od deset mikrograma po mililitru); epinefrin (lokalna primjena, npr. nazalno ili oftalmološko korištenje epinefrina (adrenalina), ili uz lokalne anestetike, nije zabranjeno); etamivan; etilamfetamin; etilefrin; famprofazon; fenbutrazat; fenkamfamin; heptaminol; hidroksiamfetamin (parahidroksiamfetamin); izometepten; levmetamfetamin; meklofenoksat; metilendioksimetamfetamin; metilefedrin zabranjeni su ako im je koncentracija u urinu veća od deset mikrograma po mililitru); metilheksaneamin (dimetilpentilamin); metilfenidat;

niketamid; norfenefrin; oktopamin; oksilofrin (metilsinefrin); pemolin; pentetrazol; fenetilamin i njegovi derivati; fenmetrazin; fenprometamin; propilheksedrin; pseudoefedrin (pseudoefedrin je zabranjen ako mu je koncentracija u urinu veća od 150 mikrograma po mililitru); selegilin; sibutramin; strihnin; tenamfetamin (metilendioksiamfetamin); tuaminoheptan; i ostale supstance slične hemijske strukture ili sličnog biološkog djelovanja.

Izuzev:

- Klonidin;
- Derivata imidazola za lokalnu / očnu upotrebu i onih stimulanasa koji su uključeni u monitoring program za 2016. godinu (*bupropion, kafein, nikotin, fenilefrin, fenilpropanolamin, pipradol, sinefrin*; navedene supstance uključene su u Monitoring program za 2016. godinu i ne smatraju se zabranjenima).

S7. Narkotici

Zabranjeni su sljedeći narkotici: *buprenorfin, dekstromoramid, diamorfin (heroin), fentanil i njegovi derivati, hidromorfon, metadon, morfin, oksikodon, oksimorfon, pentazocin i petidin.*

S8. Kanabinoidi

- Prirodni, npr. *kanabis, hasiš i marihuana*, ili sintetički *Δ9-tetrahidrokanabinol (THC)*
- *kanabimimetici* npr. "Spice", *JWH018, JWH073, HU-210*.

S9. Glukokortikoidi

Glukokortikoide je zabranjeno uzimati oralno, intravenski, intramuskularno ili rektalno.

Marija Šarapova, jedna od najpoznatijih sportašica današnjice bila je početkom ove godine pozitivna na meldonium zbog čega je dobila dvogodišnju zabranu takmičenja

Supstance zabranjene u pojedinim sportovima

P1. Alkohol

Alkohol (*etanol*) je zabranjen samo tokom takmičenja u sljedećim sportovima.

- Zračni sportovi (FAI),
- Streličarstvo (WA),
- Automobilizam (FIA),
- Motonautika (UIM).

Detekcija se vrši analizom iz dah-a i/ili krvi. Granica kršenja doping pravila (hematološke vrijednosti) je 0,10 g/l.

P2. Beta-blokatori

Beta-blokatori zabranjeni su na takmičenju, osim ako nije drukčije naznačeno, u sljedećim sportovima:

- Streličarstvo (WA),
- Automobilizam (FIA),
- Bilijar (sve discipline) (WCBS),
- Pikado (WDF),
- Golf (IGF),
- Streljaštvo (ISSF, IPC),

karteolol, karvedilol, celiprolol, esmolol, labetalol, levobunolol, metipranolol, metoprolol, nadolol, oksprenolol, pindolol, propanolol, sotalol i timolol.

IZUZEĆA UTERAPIJSKE SVRHE (TUE)

Izuzeća u terapijske svrhe (TUE) dopuštaju sportistima i sportistkinjama korištenja pojedinih supstanci i/ili metoda s Liste zabranjenih sredstava za tekuću godinu, u cilju liječenja određenih bolesti i medicinskih stanja. Upotreba zabranjenih supstanci i/ili metoda koje se nalaze na Listi zabranjenih sredstava, odnosno izuzeće u terapijske svrhe (TUE), može se odobriti u slučaju kada za to postoji jasna i nužna medicinska potreba (indikacija).

Izuzeća u terapijske svrhe regulirana su Međunarodnim standardom za terapijska izuzeća.

Odobravanje TUE vrši se u skladu sa Zakonom o sportu u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 102/09), Međunarodnim standardom za izuzeća u terapijske svrhe WADA-e, Instrukcijom Agencije za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine za provođenje i primjenu Svjetskog antidoping kodeksa i Pravilnika za borbu protiv doping u sportu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 103 /14).

VAŽNO

Službeni tekst Liste zabranjenih sredstava na bosanskom jeziku održavat će Agencija za antidoping kontrolu Bosne i Hercegovine u skladu s listom na engleskom jeziku koju održava WADA. U slučaju bilo kakve neusaglašenosti između engleske i verzije na bosanskom jeziku, mjerodavna je engleska verzija koja se nalazi na web-stranici Svjetske antidoping agencije. Ova lista stupila je na snagu 1. januara 2016. godine.

Humaniziranje javnih / sportskih objekata

Među javne objekte svrstavaju se i razne vrste sportskih objekata: manje i veće dvorane za različite sportove, sportski zatvoreni i otvoreni tereni uključujući i stadione

Prof. dr. Emir Fejzić i dr. Irma Fejzić

Sportski objekti i drugi sadržaji s tribinama

Među javne objekte svrstavaju se i razne vrste sportskih objekata: manje i veće dvorane za različite sportove (s loptom, na ledu, u vodi...), sportski zatvoreni i otvoreni tereni (za tennis, golf...), uključujući i stadione (fudbalske, univerzalne, atletske...), trkališne natkrivene i nenatkrivene staze (biciklističke, motociklističke, automobiličke...) itd.

Arhitektonske barijere u sportskim objektima, osim kao "uobičajene", tj. one koje se susreću i u svim drugim javnim zgradama, dodatno se javljaju u vidu tribina, gledališta i svlačionica.

Da bi bili pristupni osobama umanjenih tjelesnih mogućnosti, posebice korisnicima invalidskih kolica, sportski objekti moraju biti organizirani shodno određenim principima. Te principe moguće je podijeliti na opće i posebne.

Opći principi realiziranja pristupnosti

Opći principi realiziranja pristupnosti korisnika invalidskih kolica sportskim objektima i njihovim tribinama i gledalištima jesu oni koji važe – bez razlike – za sve sportske objekte i u svim prilikama. U tom smislu tribine i gledališta trebaju biti organizirani tako da im je pristup u neposrednoj blizini mjesta za parkiranje putničkih automobila osoba s invaliditetom (sl. 1) i uz to što manje strm, što kraći i što jednostavniji. Slobodan prostor za invalidska kolica, kao i mjesta za pratioce, potrebno je ostaviti na početku sjedališnih redova, u neposrednoj blizini ulaza i u jednakom nivou s njima (sl. 2), odnosno s terenom izvan objekta.

Određivanje broja ovakvih mjesto nije tačno definirano, ali se kao jedan od primjera može navesti ne tako davno izgrađeni stadion u *Kievu* (Kijev), na kojem je odigrana finalna utakmica Evropskog prvenstva u fudbalu 2012. godine. Na

njemu je od ukupno 83.450 mješta njih 150 namijenjeno korisnicima invalidskih kolica, odnosno oko 1,8%. U principu, u manjim sportskim objektima s manjim tribinama treba ostavljati procentualno veći broj mjesto, ali ne više od 1% + 1. Na velikim taj procent opada i kreće se na nivou promila.

Ulaze u sportske objekte namijenjene korisnicima invalidskih kolica treba orijentirati ka prostorima za parkiranje njihovih automobila, a ove u zonama u kojima se očekuju manje navijačke gužve. Na ulazima trebaju biti postavljene specijalizirane biljetarnice namijenjene prodaji ulaznica isključivo osobama umanjenih tjelesnih mogućnosti. Kontrolne ulazno-izlazne kapije, s obzirom na to da nemoćnim licima u gužvama prijeti povećana opasnost od pada i gaženja, trebaju biti odvojene od onih za ostale navijače. Ovakve kapije trebaju se nalaziti najmanje uz polovinu od ukupnog broja ulaza na sportski objekt.

Uz ulaze namijenjene osobama umanjenih tjelesnih mogućnosti

Sl. 1. Pristup stadionu korisnicima invalidskih kolica

Sl. 2. Pozicija mesta namijenjenih korisnicima invalidskih kolica i njihovim pratiocima

Sl. 3. Mesta namijenjena korisnicima invalidskih kolica, grupirana na jednom mjestu na fudbalskom stadionu

trebaju biti pozicionirani i prilagođeni sanitarni čvorovi.

U Sjedinjenim Američkim Državama zahtijevaju da i ostali sadržaji sportskih objekata – VIP i druge specijalne tribine, novinarski boksovi i centri, administrativni sadržaji, svlačionice, ali i restorani, kiosci za brzu hranu, suvenirnice, prostori za odmor, javne telefonske govornice, fontane itd. – moraju biti pristupni za osobe s invaliditetom.

Sve, od mjesta za parkiranje na parkiralištu, preko biljetarnice, invalidskih kolica, treba biti označeno odgovarajućim znakom pristupnosti.

Posebni principi realiziranja pristupnosti

Posebni principi realiziranja pristupnosti osoba umanjenih tjelesnih mogućnosti tribinama i gledalištima, kao i organiziranja potonjih, ovise o vrsti sport(ov)a koji se na nekom sportskom objektu upražnjava(ju), kao i o karakteru samog objekta. Naime, organiziranje prisustva nemoćnih lica fudbalskim utakmicama, na kojima se mogu očekivati navijački neredi, i teniskim mečevima, na kojima se navija u "komornoj" atmosferi, nije ni izbliza jednako izvodivo.

Organiziranje tribina na stadionima i sportskim objektima visokog navijačkog rizika

Organiziranje i kapacitiranje mjestâ za korisnike invalidskih kolica naročito je osjetljivo kada je riječ o sportskim objektima velikog rizika, kakvi su oni za fudbal, košarku, rukomet, hokej na ledu i slične kolektivne sportove.

Složenošću rješenja posebice se ističu fudbalski stadioni. Tome je više razloga. Najprije, fudbal je, planetarno posmatrano, najpopularniji sport i ima ogroman broj pristalica, pa i među osobama umanjenih tjelesnih mogućnosti. Fudbalski stadioni mjesto su izrazito visokog rizika, iz čega proizlazi da smještanje korisnika invalidskih kolica na njima predstavlja veoma ozbiljan sigurnosni problem. Na kraju, enormni kapaciteti fudbalskih stadiona sami po sebi nameću znatne organizacione poteškoće, koje osiguravanje mesta za smještaj invalidskih kolica dodatno usložnjavaju.

Egzaktne preporuke za rješavanje problema jednakopravnog prisustva korisnika invalidskih kolica fudbalskim utakmicama praktično ne postoje. Stoga se njemu prilazio s različitih stanovišta, pa su danas iskristalizirana tri načina njegovog rješavanja.

Prvi način podrazumijeva grupiranje po nekoliko pozicija za invalidska kolica i njihovo disperzivno raspoređivanje uz sve ulaze na tribine. Ovaj način zahtjeva visok nivo opremljenosti tehničkim (liftovima) i elementima luksuza (prilagođenim sanitarnim čvorovima) cijelog stadiona i teško je, za razliku od npr. teniskih terena, primjenjiv na fudbalskim i ostalim terenima visokog rizika. Sigurnosni faktor je kod sportskih objekata upitan, jer će već i manji neredi ili akcidentne situacije neizbjježno involvirati i osobe u invalidskim kolicima, za koja mogu biti pogubni.

U okviru *drugog načina*, na nekoliko pozicija na stadionu, obično u sklopu svake tribine po jednoj, organizira se skupina mjesto za invalidska kolica. Ove pozicije smještaju se neposredno uz ulaze

Sl. 3. Teniski stadion Arthur Ashe u New Yorku ima 56 manjih grupa mjestâ za smještaj korisnika invalidskih kolica

na tribine, s kojima su u jednakom nivou i u neposrednoj vezi. Po pravilu su u potpunosti oslobođene stolica, osim onih za pratioce. U blizini su ispod tribina smješteni pristupni sanitarni čvorovi i liftovi. Kod ovakvog pozicioniranja mesta za invalidska kolica, sigurnost osoba s invaliditetom na stadionu na bitno je višem nivou nego u prethodnom slučaju.

Treći način smještanja korisnika invalidskih kolica na fudbalskim stadionima sličan je drugom, ali se realizira samo na jednom mjestu. tj. u sklopu jedne tribine. Traži najmanja finansijska ulaganja, organizaciono i infrastrukturno je najjednostavniji, a omogućava i najbolju

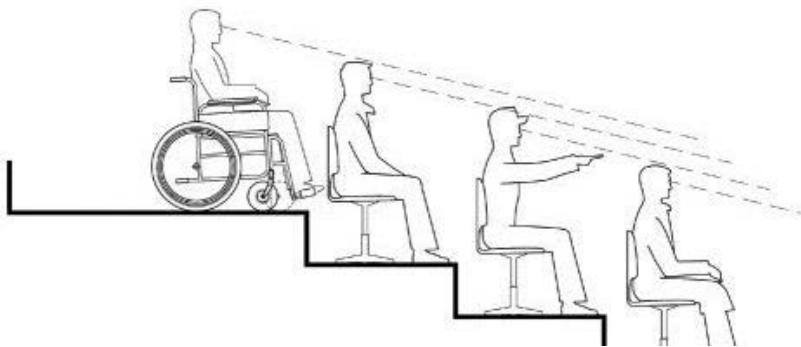
kontrolu zbivanja. Manjkavost mu se ogleda u najmanjoj mogućnosti izbora mesta s koga se može posmatrati utakmica, što navijači vide kao bitan nedostatak i neku vrstu segregacije. U principu, ovaj se način koristi na sportskim objektima manjeg kapaciteta (sl. 3).

Organiziranje tribina na stadionima i sportskim objektima niskog navijačkog rizika

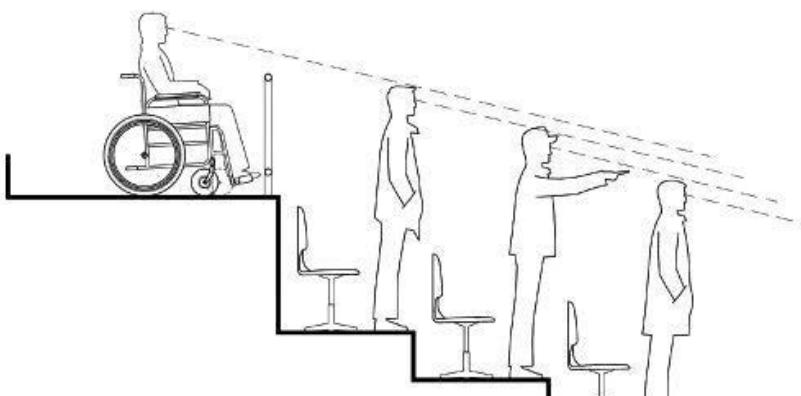
Organiziranje i kapacitiranje mesta za korisnike invalidskih kolica na sportskim objektima malog rizika, kakvi su naprimjer teniski i golf

Sl. 5. Pristupan sanitarni čvor uz izlaz na teniski teren

Sl. 6. Tribine na kojima se ne očekuje ustajanje navijača

Sl. 7. Tribine na kojima se očekuje ustajanje navijača

tereni, hipodromi, automobilска и мото тркалишта и велодроми, базени за natjecanja u plivanju i skokovima u vodu znatno je lakše. Nepostojanje izraženog sigurnosnog rizika dopušta disperzivno razmještanje manjih grupa mjestâ za invalidska kolica na svim jednostavno dostupnim pozicijama takvih objekata, praktično uz sve ulaze na tribine (sl. 4).

Ovakav tretman mjesta za invalidska kolica za posljedicu ima to

da mjesta za parkiranje automobila osoba umanjenih tjelesnih mogućnosti ne moraju biti koncentrirana na jednoj ili dvije pozicije parkirališta. Jednako tako, nije potrebno odvajati ulaze za nemoćna lica od ulaza ostalih korisnika. Biljetarnice također mogu biti zajedničke, ali prilagođene.

I ostali sadržaji ovih sportskih objekata – VIP i druge specijalne tribine, novinarski boksovi i centri,

administrativni sadržaji, svlačionice, javne telefonske govornice, fontane, kao i različiti prateći sadržaji poput restorana, kioska za brzu hranu, suvenirnica, prostora za odmor, itd., ako ih objekti posjeduju – moraju biti pristupni za osobe s invaliditetom. Sve sanitарне grupe na ovakvim objektima, zbog njihovih velikih dimenzija, trebaju posjedovati čvor namijenjen nemoćnim licima (sl. 5).

Organiziranje tribina na univerzalnim stadionima i sportskim objektima

Univerzalne sportske objekte, poput stadiona za fudbal i atletiku, dvoranâ za košarku, rukomet i naprimjer stoni tenis, dakle objekte u kojima je moguće organizirati sportske priredbe i visokog i niskog rizika, potrebno je, kada je riječ o njihovom prilagođavanju osobama umanjenih tjelesnih mogućnosti, tretirati kao objekte visokog rizika.

Potrebni izgled presjeka tribina

Da bi gledaoci mogli neometano pratiti dešavanja na sportskom terenu, tribine u svim vrstama objekata moraju imati odgovarajući podužni presjek. Od jedne do druge vrste sporta razlikuju se u pojedinim detaljima, ali uvijek moraju biti tako projektirane da osiguravaju odgovarajuću čistu liniju vida.

Tribine koje uključuju prisustvo korisnika invalidskih kolica, a na kojima se ne predviđa ustajanje navijača (sl. 6), imaju drugačiji presjek od onih na kojima navijači tokom sportskog događaja ustaju (sl. 7), o čemu je prilikom njihovog projektiranja potrebno voditi računa.

Svlačionice

Svlačionice su jedan od karakterističnih sadržaja sportskih objekata. Služe presvlačenju sportista, tj. zamjeni građanskog odijela sportskim i obrnuto, i održavanju higijene nakon takmičenja. Veličina, uređenje i opći standard svlačionica ovisan je o vrsti objekta u kojem se nalaze, odnosno o snazi kluba u čijoj su funkciji. Da bi bile pristupne, one moraju imati komunikacije između redova ormarića, i glavne i sporedne, dovoljno široke da se između njih može proći invalidskim kolicima (sl. 8), ali ne uže od 120 cm. Neki autori smatraju da je dovoljno i 90 cm, ali zbog gužvi koje se u pojedinim momentima dešavaju u ovakvim sadržajima ta veličina ne čini se primjerenom. Osim toga, svlačionice trebaju imati dio ormarića prilagođen korisnicima invalidskih kolica. To podrazumijeva njihovu manju visinu. Veoma dobro rješenje je ako je odabran standardni tip ormarića podijeljen po visini na dva ili tri dijela. U tom slučaju niže dijelove mogu po potrebi koristiti osobe umanjenih tjelesnih mogućnosti i uvijek ih, ako se održavaju para-natjecanja, može biti dovoljan broj (sl. 9).

Sanitarni čvorovi – u šta se ne ubrajam WC-kabine, pisoari, bidei i pripadajući umivaonici, jer se iz higijenskih razloga rade van garderoba – također moraju biti prilagođeni. U tom smislu, bar jedan tuš mora biti izведен u nivou poda, a bolje i higijeničnije i za zdrave sportiste je ako su svi tuševi takvi (sl. 10). Barem jedan treba imati rukohvate, a bolje je da ih posjeduju svi. Baterije trebaju biti jednoručne.

Umivaonici moraju biti takvi da im se može prići invalidskim kolicima. Ogledala trebaju biti

Sl. 8. Pristupna svlačionica

Sl. 9. Pristupni garderobni ormarići

Sl. 10. Tuševi u garderobama u nivou poda

postavljena od gornjeg ruba umivaonika do visine od 180 cm i poseđovati odgovarajuće osvjetljenje. Baterije trebaju biti jednoručne.

Podne keramičke pločice obavezno moraju biti protuklizne, s faktorom protukliznosti R12, a bolje R13.

Sabahudin Keč – selektor reprezentacije Bosne i Hercegovine košarke u kolicima

Sabahudin Keč selektor je reprezentacije košarkaške reprezentacije Bosne i Hercegovine u kolicima, koja je u posljednje dvije godine napravila značajne evropske rezultate. Osim što je selektor reprezentacije, Keč je vrlo aktivan sportski radnik i samostalni privrednik

- Molimo Vas da se našim čitaocima ukratko predstavite.

Rođen sam 1972. godine u Sarajevu. Supruga Silvija i ja imamo dvoje djece, kćerku Selma i sina Omara. Vlasnik sam trgovачke firme na veliko i malo za ortopedska pomagala "KS Reha" d.o.o. Sarajevo. Bio sam pripadnik Armije RBiH od prvog dana. Ratni sam vojni invalid – plegija desne noge i visoka amputacija lijeve noge. Nakon ranjavanja i teških ozljeda prebačen sam u Njemačku na liječenje i rehabilitaciju, odakle sam se vratio 1997. godine.

- Namjera nam je da s Vama razgovaramo najviše o sportu, s obzirom na postignute rezultate i činjenicu da je ovo parolimpijska godina. Kako je sve počelo i zašto košarka u kolicima?

Na rehabilitaciji u Njemačkoj uključujem se u sportske aktivnosti i to u košarku u kolicima zbog afiniteta prema košarci i preporuci lječara s obzirom da je taj sport najpogodniji za moju fizička oštećenja i konačni medicinski status, dijagnozu.

Prvi put sam sjeo u košarkaška kolica 1995. godine i vrlo brzo postao dobar igrač, tako da sam posljedne godine igranja u Njemačkoj bio proglašen za najboljeg igrača njemačkog prvenstva a dobio sam i ponudu kluba da ostanem i nastupam za njihovu reprezentaciju.

Međutim, moja želje je bila da se vratim kući, sve sam to odbio i došao u Sarajevo. Po povratku u kući postajem igrač sarajevskog Košarkaškog kluba u kolicima "3K" osnovanog 1996. godine.

Igračka karijera bila je i dale je uspješna i ubrzo postajem

reprezentativac Bosne i Hercegovine, a potom i kapiten reprezentacije.

I tada sam imao ponude njemačkih klubova da dođem u njihove redove, jer nisu zaboravili moje igre dok sam bio ondje, a s vremenom sam poboljšao svoju igru i to su mogli primijetiti na mnogim međunarodnim utakmicama. Cijenili su me i to mi je moralna satisfakcija, ali i pored povoljnijih finansijskih uvjeta nisam želio napustiti Sarajevo.

- U Evropi je u većini država košarka u kolicima profesionalni sport. Da li je u potpunosti, ili ima i državnih subvencija?

Da, u Njemačkoj, Turskoj, Italiji, Španiji, Francuskoj, Švedskoj i u mnogim drugim državama košarka u kolicima je masovan sport u koji se mnogo ulaze. Njihovi najkvalitetniji

klubovi su profesionalizirani, tako da su i igrači profesionalci. Država pomaže i klubove, mada klubovi najviše sredstava osiguravaju od sponzora i donatora. Sve je odlično organizirano i svako u tom sportu zna šta i kako može funkcionirati i egzistirati, za razliku od stanja u našoj državi u kojoj se košarci u kolicima, kao paraolimpijskom sportu, ne pridaje poseban značaj. Finansijsko ulaganje je minimalno, a klubovi se snalaze kako znaju i mogu. Kod nas nema društvene strategije za ovaj sport, a kamoli pravog profesionalizma, ali postoji ogroman entuzijazam zaljubljenika u ovaj sport.

- Prilično rano ste završili igračku karijeru s obzirom na to da ovaj sport pruža mogućnost bavljenja i ljudima starije dobi u odnosu na standardnu košarku. Zašto?

Košarka u kolicima omogućava mnogo dugotrajniju karijeru od standardne košarke i to je dobro za osobe s invaliditetom. Ja sam zbog

plućne embolije morao ranije završiti igračku karijeru, ali sam nastavio s aktivnostima u meni omiljenom sportu. Aktivirao sam se kao sportski radnik. Najprije sam postao trener i član uprave kluba "3K", a sada sam predsjednik košarkaškog kluba u kolicima "3K", Sarajevo i jedan sam od njegovih glavnih sponzora.

Aktivan sam i u košarkaškim savezima. Član sam upravnih odbora federalnog Saveza košarke u kolicima i državne Asocijacije / Saveza košarke u kolicima Bosne i Hercegovine.

Uz sve te aktivnosti i funkcije, imenovan sam i za selektora reprezentacije Bosne i Hercegovine u košarci u kolicima.

- Možete li našim čitaocima približiti košarku u kolicima na pojednostavljen način?

Košarka u kolicima je veoma zanimljiv i zarazan sport. Posebno je preporučljiv za osobe s invaliditetom u stanju paraplegije, jer je poznato da ove osobe ne mogu,

naprimjer, igrati sjedeću odbojku. Želim naglasiti da košarku u kolicima mogu igrati i osobe s minimalnom invalidnošću.

Za razliku od sjedeće odbojke, koja je morala imati određena prilagođavanja, košarka u kolicima i standardna košarka imaju identična pravila, dimenzije terena, oznake na terenu i visinu koševa. Utakmica traje 40 minuta, na terenu može biti najviše 5 igrača a utakmicu sude trojica sudaca. Jedina razlika u pravilima u odnosu na FIBA pravila je u kretanju igrača, jer su u kolicima, i vođenju lopte.

U košarci u kolicima, također postoji klasifikacija po međunarodnim pravilima koja se u ovom sportu naziva bodovi. Obaveza je klasifikacija-bodovanje svakog igrača, koja se kreće od ocjene-broja bodova: 1 do 4,5. Bodovi se odnose na specifične zahtjeve košarke u kolicima i što je takmičar fizički manje sposoban da izvršava određene košarkaške vještine to je broj bodova koji on dobija manji.

Pravilo je da na terenu, dok traje utakmica, može biti 5 igrača s ukupno najviše 14 klasificiranih bodova, što osigurava da u timu u svakom momentu, na terenu, učestvuju osobe s različitim stepenom invaliditeta. Međutim, ekipe imaju pravo da imaju i igračice, tj. igrače ženskog spola i tada je klasifikacija-bodovanje drugačija jer daje prednost ženama s obzirom na razliku u fizičkim predispozicijama.

Primjera radi, ako je na terenu petorka sastavljena isključivo od muškaraca, tada je maksimum ukupno dozvoljeni bodova tih pet igrača 14, ali ako se u toj petorci nalazi i igračica, tada na terenu može biti petorka s ukupno 15 bodova. Ako je igračica maloljetna, tada je bonus 2 boda pa petorka na terenu može imati maksimalno 16 bodova.

Sabahudin Keć, Walter Pfaller i Alaga Pašić

Učešće košarkašice u ekipi ima dvojaku ulogu: da se omogući i ženskim osobama s invaliditetom bavljenje ovim sportom, ali i često zbog taktike u igri, jer zbog prisustva na terenu igračice s dodatnim bonusom bodova, omogućava se da ostala 4 igrača budu s većim ličnim bodovima, što utječe na kvalitet igre.

U Evropi postoje i ženski klubovi, a i kod nas imamo jednu takvu ekipu, jedinu na Balkanu. ŽKKK "Bambi" takmiči se u muškoj konkurenciji, u ligi Bosne i Hercegovine.

Sva ostala pravila jednaka su onima u standardnoj košarci.

- Košarka u kolicima među prvim je sportovima koji su bili zastupljeni na paraolimpijskim igrama.

Da, to je tačno. Na prvim zvaničnim Paraolimpijskim igrama 1960. godine u Rimu košarka u kolicima bila je među glavnim sportovima. Treba napomenuti da se košarka u kolicima igrala i prije toga, a prema dostupnim podacima

sve je počelo sredinom četrdesetih godina prošlog stoljeća.

Primjera radi, u Njemačkoj se ovim sportom takmičarski bavi oko 20.000 osoba, a u našoj državi samo dvjestotinjak!

Inače, najkvalitetnije reprezentacije košarke u kolicima u Europi su Velika Britanija, aktuelni evropski prvak, Turska, Njemačka, Holandija i Španija, reprezentacije koje su se plasirale na Paraolimpijske igre u Riju.

- Košarka u kolicima, kao paraolimpijski sport, i administrativno je organizovana u svijetu i Evropi. Bilo bi dobro da naše čitaoce upoznamo i o tome.

Košarka u kolicima vrlo je organizirana na evropskom i svjetskom nivou. Na svjetskom nivou postoji Federacija košarke u kolicima "IWFB" s kontinentalnim ograncima-zonama, pa tako imamo i zonu "IWFB – Europe". Sve države koje imaju reprezentaciju u košarci u kolicima su članice

"IWBF", odnosno njenih kontinentalnih ogrankaka/zona i pripadaju Paraolimpijskom pokretu u kojem imaju svoje predstavnike. Neki od zadataka "IWFB – Europe" jesu poticanje rasta i razvoja sporta u svim evropskim zemljama putem organiziranog programa obrazovanja i nastave; organiziranje takmičenja u zoni nacija i klubova; uspostavljanje standarda za obuku i certifikaciju sudaca, klasifikatora i ispitivača; upravljanje i održavanje klasifikacije igrača, itd.

Aktuelni predsjednik "IWBF – Europe" je Walter Pfaller iz Austrije koji je ujedno i predsjednik Izvršnog komiteta "IWBF – Europe". Potpredsjednik je Malcolm Tar-kenter iz Velike Britanije, a direktor svih takmičenja je Dirk Cossaer iz Belgije. Luc De Knock, također iz Belgije, tehnički je delegat "IWBF".

- Kakva je situacija sa Asocijacijom / Savezom košarke u kolicima u Bosni i Hercegovini?

U Bosni i Hercegovini, sukladno njenoj ustavnoj strukturi, od 2014. godine postoje dva entitetska saveza udružena u tzv. krovni savez – Asocijaciju košarke u kolicima Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Zenici.

Asocijaciju košarke u kolicima Bosne i Hercegovine rukovodi zvaničnim takmičenjima u našoj zemlji (prvenstvo i Kup) preko svojih organa i obavlja sve ostale poslove u nadležnosti asocijacije, prema njenom Statutu i ostalim aktima.

Asocijaciju finansiraju klubovi putem obavezne godišnje kotizacije čiju visinu određuju organi Asocijacije.

Ne znam ima li Asocijacija redovna ili neke druge oblike finansiranja od nadležnih institucija države i njenih entiteta, jer do sada taj podatak nije nikad prezentiran ni članovima Upravnog odbora, čiji sam član, ali ni Skupštini?

Želim napomenuti da klubovi nemaju nikakvu podršku Asocijacije kojoj je najvažnije da se uplati kotizacija od koje klubovi nemaju nikakve koristi, jer sve troškove odigravanja utakmica – putni troškovi, eventualno i smještaj, dvorana, sudije, delegati, sve što je potrebno da se održi utakmica – snose sami klubovi!

Još žalosnije je da ni reprezentacija Bosne i Hercegovine nema nikakvu podršku svoje Asocijacije. Jednako kao i klubovi, i reprezentacija je prepustena sama себi i ljudima koje je vode.

- Košarka u kolicima prilično je skup sport, ponajviše zbog cijene opreme. Kakav je sistem opremanja reprezentacije s kolicima i potrebnim rezervnim materijalom i da li to osigurava Asocijaciju?

Košarka je vrlo skup sport, najviše zbog visoke cijene namjenskih kolica za košarku i rezervnih dijelova

za kolica. Nažalost, za razliku od mnogih evropskih država, kod na je i tu specifična situacija. Asocijacija, osim što je zvanični predstavnik naše države u "TWBF-Europe" i što mora da to sve administrativno rješava, nema nikakav pozitivan odnos prema reprezentaciji države, niti pruža bilo kakvu pomoć.

Ilustrativno je da je zbog finansijske netransparentnosti rada Asocijacije rukovodstvo reprezentacije BiH moralno otvoriti svoj bankovni podračun kako bismo znali s čime raspolažemo s obzirom da sami osiguravamo sredstva za reprezentaciju.

Zbog takvog odnosa prema reprezentaciji najviše trpe sami igrači i njihovi klubovi, jer na poziv da igraju za reprezentaciju moraju doći s vlastitim sportskim kolicima i rezervnom opremom i fizički dovoljno pripremljeni da bi mogli nastaviti kratkotrajne reprezentativne pripreme. Dresove i ostalo što je potrebno osiguravamo iz sredstva koja se prikupe na razne načine.

• Ko sačinjava Asocijaciju?

Asocijaciju sačinjava 11 ili tačnije, danas, 10 klubova. Iz bh. entiteta Republike Srpske 2 kluba klubovi iz Banja Luke i Bijeljine) a iz bh. entiteta Federacija Bosne i Hercegovine 9, ustvari 8 klubova jer je samovoljnom odlukom predsjednika Asocijacije dr. Haruna Drljevića iz Saveza i takmičenja isključen sarajevski klub "3K"!

- Klub "3K" isključen iz Asocijacije! To je iznenadujuće i nelogično je, jer igrači kluba "3K" igraju za reprezentaciju Bosne i Hercegovine, a Vi ste njen selektor!

Naš klub izbačen je prošle godine samovoljnom odlukom predsjednika Asocijacije košarke u kolicima BiH dr. Haruna Drljevića

zbog navodnog nepoštivanja Pravilnika o takmičenju!

Isključeni smo iz Asocijacije nakon odigrane utakmice u Građacu, novembra 2015. godine, na kojoj je delegat bio upravo dr. Drljević. Zbog bezrazložno dosudjene tehničke greške našem igraču, kod delegata utakmice dr. Drljevića i sudija reagirali su cijela naša ekipa i stručni štab. Odluka nije promijenjena bez obzira na to što su i sudije uvidjele svoju grešku. Utakmica je nastavljana bez ikakvih incidenata.

Zaplet nastaje poslije, kada je donesena Odluka, a na osnovu zahtjeva Haruna Drljevića, o kažnjavanju nekoliko naših igrača, navodno zbog njihovog ponašanja, ali i zbog finansijskog kažnjavanja kluba "3K" i to s maksimalnim iznosom, koji nije imao osnova niti u jednom članu Pravilnika o takmičenju. Odluku o kazni potpisao je dr. Drljević. Uprava kluba "3K" odlučila se žaliti na takvu Odluku, na što je imala pravo prema svim aktima Asocijacije.

To je dodatno razlјutilo predsjednika Asocijacije koji je, prema našim provjerjenim saznanjima, bez sazivanja Upravnog odbora ili bilo kakvih konsultacija s njim, a što je protivno Statutu, samovoljno donio Odluku o isključenju Košarkaškog kluba u kolicima "3K" iz Asocijacije i svih takmičenja!

Zbog digniteta našeg kluba, ali regularnosti takmičenja i svih odnosa u Asocijaciji, odlučili smo da ovaj slučaj riješimo regularnim pravnim putem bez pristajanja na bilo kakve neregularne i nepoštene dogovore.

Moram istaći da predsjednik naše Asocijacije Harun Drljević nikada za svog mandata nije posvećivao pažnju reprezentaciji i da je to osoba koje suštinski i ne poznaje košarku u kolicima, a nije ni

osoba s invaliditetom. Svojim poнаšanjem i arogancijom sumnjam da uopće poznaje stanje osoba s invaliditetom i njihove specifične potreba bez obzira na to što je iz medicinske struke. Ni ostali iz rukovodstva naše Asocijacije nisu osobe s invaliditetom i smatram da dok god na ključnim rukovodećim mjestima ne budu ljudi s invaliditetom neće biti značajnijeg sistemskog napretka košarke u kolicima u Bosni i Hercegovini. Ovi reprezentativni uspjesi su svjetlo u tunelu koje pokazuje da možemo, ali...

- **Kako u takvoj situaciji funkcioniра klub "3K"?**

Od prošle godine naš klub nigdje se ne takmiči, ali igramo prijateljske utakmice i nastupamo na turnirima koji nisu pod ingerencijom Asocijacije kako bismo sačuvali klub i formu igrača, s obzirom na to da četiri pet igrača nastupa za reprezentaciju naše države što je neviđeni paradoks! Asocijacija, odnosno njen predsjednik Harun Drljević, ne dopušta da klub "3K" nastupa u takmičenjima pod njihovom ingerencijom, ali prešutno dozvoljava igračima da igraju za reprezentaciju BiH, koja je također pod ingerencijom Saveza, a i meni koji sam trener kluba "3K" da budem selektor reprezentacije. Čini to jer zbog manjka kvalitetnih klubova i igrača nema drugog izbora. Nonsens.

- **Naša reprezentacija učestvuje na evropskim takmičenjima. Kako su organizirana ta takmičenja i gdje je u njima naša reprezentacija?**

Evropsko košarkaško takmičenje podijeljeno je u tri divizije: A, B i C. Svake neparne kalendarske godine održavaju se takmičenja "A" i "C" divizije, dok se takmičenje B-divizije održava svake parne

godine. Od 1996. godine, kada je osnovan naš Savez, reprezentacija Bosne i Hercegovine višegodišnji je učesnik evropskih prvenstava, uglavnom B-divizije, ali je konstantno kvalitativno napredovala i postigla historijski uspjeh u Sloveniji 2012. godine, kada je izborila plasman u najelitniji rang takmičenja – u A-diviziju, gdje smo bili među deset najboljih europskih reprezentacija. U to sam vrijeme bio igrač i kapiten reprezentacije.

- **Kako je došlo do toga da naša reprezentacija iz najelitnije divizije završi u najnižem rangu takmičenja, u C-diviziji?**

Iz A-divizije nismo ispali zbog slabih igara, nego smo izbačeni zbog nebrige nadležnih i prepuštenosti samima sebi. Zato smo prošle godine morali sve ispočetka. Naime, igrački smo i dalje imali sve uvjete da ostanemo u A-diviziji i da još više napredujemo, čak do prvih pet mjesta koja obezbjeđuju plasman na Paraolimpijske igre. Međutim, pad entuzijazma kod sportskih radnika i nebirga nadležnih državnih tijela doveli su do toga da nismo imali sredstva za učestvovanje na narednim evropskim takmičenjima pa je po pravilima "IWBF-Europe" naša državna reprezentacija izbačena iz "A-divizije"!

Nakon dvije godine, prošle 2015. godine, ponovo smo se uspjeli izboriti za finansijska sredstva potrebna za takmičenje, za tzv. kotizaciju koja se mora uplatiti na račun "IWBF-Europe", a osigurali smo i sredstva za troškove puta, smještaj, prijevoz opreme i ostalih pratećih troškova. To smo uspjeli najviše zahvaljujući pomoći i inicijativi člana predsjedništva Mladena Ivanića i Ministarstva za civilne poslove Bosne i Hercegovine.

- **U Portugalu ste lani odmah napravili veliki uspjeh i osvojili prvo mjesto u C-diviziji i to dominantno u odnosu na rivalske reprezentacije.**

Tačno. Uvjerljivo smo osvojilo to prvenstvo, ali nije baš bilo tako jednostavno kako rezultati pokazuju i kako neki misle. Nismo imali odgovarajuće pripreme a oprema nam je među najslabijom u odnosu na rivale. Kvalitetnija kolica za košarku, a koja imaju sve države iz A-divizije, a i mnoge iz B-divizije, pa i neke iz C-divizije, koštaju između pet i šest hiljada eura. Naprimjer, Slovenija i Hrvatska imaju upravo kolica te kvaliteta i cijena. I pored toga, dokazali smo da smo takmičarski ispred njih.

- **Uspjeh u Portugalu veoma je značajan za ovaj sport u Bosni i Hercegovini. Kako je bilo u Portugalu?**

U Portugalu je bilo odlično. Konkurenca nije bila slaba kako možda neki misle, a većini naših igrača bilo je to prvo evropsko prvenstvo. Želim napomenuti da smo zbog nedostatka finansijskih sredstava u Lisabon oputovali s deset košarkaša, umjesto uobičajenih dvanaest. Osim nas, učestvovale su reprezentacije Portugala, Irske, Srbije, Finske i Grčke, razvrstane u dvije takmičarske grupe. U svim smo utakmicama pobijedili osiguravši tako plasman u viši rang takmičenja, u B-diviziju.

Nakon tog uspjeha dobili smo medijski naziv "Zmajevi u kolicima".

Taj veliki uspjeh ostvarili su: Elvir Modronja, Adnan Šećić, Fadil Velibašić (Sana), Ramo Rekanović (Njemačka), Nihad Majstorić, Mufid Čejvan, Elvir Purić (3K Sarajevo), Sabahudin Šušnjar, Edis Imširović (Zmaj-Gradačac) i Igor Ignjatović (Vrbas-Banja Luka)

TEAM

BOSNIA AND HERZEGOVINA

FADIL VELIBAŠIĆ

EDIS IMŠIROVIĆ

ELVIR MODRONJA

ELVIR PURIĆ

ADNAN
ŠEĆIĆNIHAD
MAJSTORIĆENIS
BOGUČANINSABAHUDIN
ŠUŠNJARSUAD BRACO
ŠUTIĆRAMO
REKANOVIĆMUFID
ČEVJANVLADO
SVAKASABAHUDIN
KEĆNOVO
TRIFUNOVIĆALAGA
PAŠIĆIGOR
MANDIĆ

na čelu sa mnom kao selektorom i Alagom Pašićem direktorom reprezentacije. Za najboljeg igrača prvenstva proglašen je član naše reprezentacije Elvir Modronja.

- Uspjeh u Portugalu i plasman u B-diviziju nije prošao nezapaženo, reprezentaciji Vama kao selektoru donio je titule najbolje ekipe i trenera u izboru za najbolje sportiste osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini u 2015. godini.

Reprezentacija i ja dobili smo veliko priznanje od žirija za izbor najboljih sportista s invaliditetom u Bosni i Hercegovini za 2015. godinu. To priznanje nam zaista mnogo znači, pogotovo što nam je glavni konkurent bila reprezentacija u sjedećoj odbjuci, koja je godinama neprikošnoveno najbolja u sportu za osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini. Istine radi,

fer je reći da smo titulu najboljih u 2015. godini dobili i zahvaljujući reprezentaciji BiH u sjedećoj odbjuci, koja je dala podršku našem izboru smatrajući da treba biti nagrađen veliki uspjeh još jedne bh. reprezentacije u sportu za osobe s invaliditetom, iako su odbjokaši postigli značajnije rezultate.

- Poslije uspjeha u Portugalu naša država dobija još jedno priznanje – organizaciju Evropskog prvenstva B – divizije za 2016. godinu u Sarajevu!

To je veliko priznanje za našu državu, a tome su najviše doprinijele igre naših košarkaša. Na sastanku Komiteta "IWBF – Europe", održanom 22. novembra prošle godine, odlučeno je da Asocijacija košarke u kolicima BiH i grad Sarajevo budu domaćin Evropskog prvenstva za košarkaše u kolicima

B-divizije, koje je održano u julu ove godine. Bilo je to još jedno priznanje Bosni i Hercegovini a sve zahvaljujući igrama i uspjehu reprezentacije košarke u kolicima.

Uvjjeti koje su ponudili Sarajevo i BiH bili su presudni u donošenju ovakve odluke, pa je grad Sarajevo pobjedio u konkurenciji litvanskog Vilniusa i českog Brna, koji je tradicionalni domaćin ovog takmičenja.

Moram naglasiti da je i uobičajeno lobiranje imalo veliki utjecaj na tu odluku. Ne bi želio da se samoreklamiram, ali je istina da sam lično lobirao, vrlo uporno, kod predsjednika "IWBF Europe" Waltera Pfallera, s kojim sam i privatno odličan prijatelj a upoznali smo se dok sam bio u Njemačkoj na liječenju i rehabilitaciji. Bili smo jedno vrijeme i saigrači. Njegov glas u Komitetu "IWBF-Europa"

ima specifičnu težinu i njegovo mišljenje se veoma uvažava. Walter nam je zaista zdušno pomogao i pomaže kad god zatreba u okvirima svojih nadležnosti.

Na takmičenju B-divizije u Sarajevu nastupile su reprezentacije Francuske, Rusije, Češke, Slovenije, Hrvatske, Austrije, Portugala, Litvanije, Latvije i Bosne i Hercegovine. Utakmice su igrane u dvorani "Ramiz Salčin" u Sarajevu, a svi učesnici su bili smješteni u hotelu "Braća Mulić", nedaleko od dvorane.

Ispred "IWBF-Europe" supervizori prvenstva bili su Dirk Cossaer, direktor takmičenja, i Luc De Knock, tehnički delegat, oba iz Belgije, a šef zapisničkog stola takmičenja bio je Ivan Dabo iz Hrvatske. Sudije na prvenstvu delegirane su od "IWBF-Europa" a od ukupno 15 delegiranih sudija, 14 su bili iz inostranstva a jedan je, Dino Duraković, bio iz Bosne i Hercegovine. Nekim od takmičenja prisustvovao je i predsjednik "IWBF-Europa" Walter Pfaller koji je izrazio veliko zadovoljstvo cijelokupnom organizacijom.

- Sarajevo se pokazalo izvrsnim domaćinom, Francuska je bila uvjerljivo prva, drugo mjesto pripalo je Litvaniji, a naša reprezentacija se, pomalo nesretno, plasirala na 3. mjesto izgubivši od Litvanije, koja je odlično igrala, ali je imala i presudnu pomoć sudija. Niste ponovili veliki uspjeh iz 2012. godine – plasman u A-diviziju – s obzirom na to da samo dva prvoplasirana idu u najelitniji rang takmičenja. Jeste li zadovoljni postignutim?

Naša reprezentacija borila se koliko je mogla. Svi igrači dali su svoj maksimum. Da je bilo samo zrno sreće i da smo imali bolju opremu

mogli smo biti drugoplasirani te tako ostvariti plasman u A-diviziju. Međutim, zadovoljan sam i postignutim, jer je konkurencija zaista bila jaka, a sve su reprezentacije imale mnogo bolju i kvalitetniju logistiku i podršku svojih saveza, a i bolju opremu od naše. Naprimjer, Francuska, koja je realno bila najkvalitetnija na ovom prvenstvu, stigla je u Sarajevo nakon dugotrajnih priprema u Francuskoj sedam dana prije ostalih reprezentacija i zakazanog termina dolaska jer su željeli trenirati u sali u kojoj će igrati. Bile su to njihove dodatne pripreme i adaptacija na grad, dvoranu...

- I bronzana medalja na ovom prvenstvu značajan je uspjeh. Ko su ti igrači – osobe s invaliditetom – koji su nas ponovo obradovali i koje biste to igrače, kao selektor, izdvojili kao nosioce igre naše reprezentacije?

Osvajanje trećeg mesta na evropskom prvenstvu B-divizije ostvarili su: Suad Šutić (Njemačka

/ bivši igrač "3K"), Ramo Rekanović (Njemačka), Edis Imširović (Gradačac), Sabahudin Šušnjar, (Bihać), Adnan Šećić (Bihać), Pero Kuzmanović, (Banja Luka), Elvir Modronja (Banja Luka), Enis Bogučanin ("3K" Sarajevo), Nihad Majstorić ("3K" Sarajevo), Mufid Čejvan ("3K" Sarajevo), Elvir Pušić ("3K" Sarajevo) i kapiten Fadil Velibašić (Sanski Most).

Našu reprezentaciju sačinjavali su i selektor Sabahudin Keč, trener Novo Trifunović, direktor reprezentacije Alaga Pašić, PR i menadžer Igor Mandić, doktor reprezentacije prof. dr. Mirsad Muftić, fizioterapeut Benjamin Muftić te tehničko osoblje Dževad Hujić i Omar Keč.

Ne volim, kao selektor, posebno izdvajati bilo kojeg igrača, jer su svih dvanaest zaista dali svoj maksimum. Međutim, budući da je to svjetska sportska praksa, izdvojio bih kao nosioce igre Elvira Modronju, Ramu Rekanovića, Suada Šutića, Fadila Velibašića i

Adnana Šečića, a želim naglasiti da je njima uz bok bio i mladi Enis Bogučanin.

Htio bih napomenuti da smo od svih reprezentacija imali najkraće pripreme – pet dana u Gradačcu i sedam dana u Sarajevu, što je nedovoljno i za ligaško takmičenje, a kamoli za prvenstvo Evrope. I pored toga većinu smo ekipa rezultatski nadmašili. Pripreme smo sami finansirali i organizirali, jer naša Asocijacija uopće nije bila zainteresirana za reprezentaciju i Evropsko prvenstvo.

- Budući da je glavni organizator prvenstva Evrope B – divizija trebala, po pravilu i Statutu, biti naša Asocijacija, kako se moglo dogoditi da Evropsko prvenstvo organizira Vaš klub "3K" zajedno s rukovodstvom reprezentacije?**

Teško pitanje. Tačno je da je organizator trebala biti naša Asocijacija, u saradnji s Paraolimpijskim komitetom BiH. U administrativnom dijelu tako je i bilo. Sva dokumenta o organizaciji prvenstva s "IWBF-Europe" potpisao je predsjednik Asocijacije Harun Drljević. To je sve što je on uradio, odnosno što je Asocijacija košarke u kolicima BiH uradila. Činjenica da predsjednik Asocijacije Harun Drljević, a ni predsjednik Skupštine, nisu prisustvovali Evropskom prvenstvu B-divizije, koje se održalo u Sarajevu, mnogo govori sama po sebi. Nisu mi poznati razlozi zbog čega ih nije bilo, to bi trebalo njih pitati. Mogu samo pretpostaviti da je i to rezultat konflikta između Asocijacije i Kluba "3K". Ali lijepo je kad neko drugi, čiji to nije posao, obavi tvoje dužnosti, a lovorike idu i onome ko nije uradio ono što mu je bila obaveza – Asocijaciji i njenom predsjedniku

Harunu Drljeviću, a pri tom oni nisu potrošila ni feninga, niti su uložili grama truda. Njihovo odustvo nije ostalo neprimijećeno i nije ga bilo jednostavno objasniti predstavnicima "IWBF-Europe" i rukovodstvima zemalja učesnica prvenstva.

Zbog nezainteresiranost čelnika Asocijacije za ovaj značajan sportski i društveni događaj za našu državu, cijelokupnu organizaciju Evropskog prvenstva B-divizija na sebe su preuzele rukovodstvo reprezentacije i Klub košarke u kolicima "3K". Time smo (ne) svjesno pomogli Harunu Drljeviću da učvrsti svoju poziciju, jer je Asocijacija, de jure, organizator!

Mi iz kluba "3K" moglo smo sve dovesti u pitanje, jer reprezentaciju čine četiri sadašnja igrača našeg kluba, jedan naš bivši igrač i ja kao selektor. Da smo odbili nastup, ne znam šta bi se dogodilo. Nismo to uradili zato što volimo košarku u kolicima i svoju državu, a najmanje nam je bitan predsjednik Asocijacije. Kada smo odlučili da učestvujemo i budemo glavni dio organizacije, direktor reprezentacije Alaga Pašić nam se posebno zahvalio, jer je on u tom periodu neizvjesnosti bio na najvećim mukama.

Formiran je organizacioni odbor na čijem je čelu bio Pašić, a moja pomoć sastojala se od više elemenata – pomoćnik predsjednika Pašića, selektor, sponzor, serviser... Osigurali smo dvoranu "Ramiz Salčin" u Novom Gradu i smještaj za učesnike prvenstva. Ukupno je bilo 200 zvaničnih učesnika prvenstva, od toga 120 igrača. Prvenstvo je zvanično otvorio Samir Efendić, načelnik općine Novi Grad Sarajevo, a prilikom zatvaranja prvenstva i podjele medalja prisutnima se obratio Sabahudin

Delalić, predsjednik Paraolimpiskog komiteta Bosne i Hercegovine. Jedino nisam zadovoljan odzivom publike, ali to je problem i kod većine ostalih sportova.

- Bez predstavnika generalnog pokrovitelja!**

Zvanično je generalni pokrovitelj ovog prvenstva bilo Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, ali, nažalost, na otvorenju i tokom trajanja prvenstva nije bilo predstavnika Ministarstva, što je mnoge strane goste iznenadilo!

Finansijsku konstrukciju pokrili smo najvećim dijelom iz sredstava reprezentacije, sredstava i opreme Kluba "3K", a i od sponzorske pomoći "BH Telekoma", "Lutrije BiH" i Općine Novi Grad Sarajevo. Moram naglasiti da je ogromnu finansijsku i tehničku pomoć dala i moja firma "KS Reha" d.o.o. Sarajevo, koja je, pored ostalog, besplatno servisirala kolica i osiguravala rezervne dijelove, kako za našu reprezentaciju, tako i za druge reprezentacije. Iako su sve reprezentacije, u pravilu, donijele svoje rezerve dijelove, to je bilo nedovoljno s obzirom na česte kvarove uobičajene na ovakvim takmičenjima.

- Imate li kakvu poruka za kraj?**

Mnogo toga sam rekao, ali na kraju ću ponoviti: košarka u kolicima vrlo je atraktivni sport pogodan za sve osobe s invaliditetom, bez obzira na stepen invalidnosti i na spol. Volio bih da se mlađi više uključuju u ovaj sport što bi im, siguran sam, pomoglo i fizički i društveno, jer je sport najpogodniji oblik rehabilitacije i resocijalizacije osoba s invaliditetom.

Zahvaljujem na razgovoru i na tome što Vaš časopis promovira košarku u kolicima.

Međunarodno otvoreno prvenstvo - 13. sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize

U organizaciji Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine održani je od 27. do 29. maja 2016. godine Međunarodno otvoreno prvenstvo i 13. sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i sporta Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona Sarajevo

Na ovogodišnjem Međunarodnom sportskom mitingu nastupilo je 120 takmičara – paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, u zvaničnoj konkurenciji i van konkurencije. Učestvovali su takmičari iz Slovenije, Makedonije, Srbije i Crne Gore, te domaćina Bosne i Hercegovine, koju su predstavljali takmičari iz oba bh. entiteta. Iz Federacije BiH učestvovali su takmičari iz sedam kantona, odnosno iz petnaest područnih udruženja – članica Saveza Federacije Bosne i Hercegovine.

U ime organizatora Saveza paraplegičara oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine Igre je zvanično otvorio predsjednik Saveza prof. dr. Mirsad Muftić.

Sportske igre tradicionalno se održavaju u atletskim disciplinama,

prema pravilima Paraolimpijskog komiteta, i u šahu.

Svečanost otvaranja međunarodnih sportskih igara, u realizaciji oficijelnog konferansjea Igara Nikole Bilića, održana je 28. maja u 09,30 sati na Olimpijskom stadionu "Asim Ferhatović Hase" defileom i smotrom učesnika sa zastavama svojih zemalja. Poslije defilea intonirana je državna himna, nakon čega je uslijedilo obraćanje učesnicima.

Organizacija takmičenja koje okuplja osobe s najtežim fizičkim invaliditetom zahtijeva posebne uvjete i pripreme, a organizator se potudio da Igre budu organizirane što kvalitetnije i ugodno za sve takmičare. Savez je za realizaciju ovog projekta pored vlastitog učešća osigurao neophodna dodatna sponzorska i donatorska sredstva.

Osigurani su adekvatni uvjeti smještaja bez arhitektonskih i drugih barijera u hotelu "Terme" na Ilidži, te veoma dobri uvjeti takmičenja na Olimpijskom Stadionu "Asim Ferhatović Hase" na Koševu, kao i stručna sportska podrška svih aktera.

Zbog težine invaliditeta i napornog puta, te velikog broja učesnika, takmičenja u atletici i u šahu raspoređena su na dva dana, sa završnim svečanim sadržajem podjele medalja i druženjem uz prigodnu večeru i muziku.

Atletsko takmičenje održano je u ženskoj i muškoj konkurenciji na Olimpijskom stadionu "Asim Ferhatović Hase" u sljedećim disciplinama:

- Trke u kolicima: 100 m; 200 m; 400 m;
- Bacačke discipline: kopanje, kugla, disk i čunj.

Smotra učesnika Međunarodog otvorenog prvenstva paraplegičara "Sarajevo 2016"

Vrhovni sudija u atletici bio je međunarodni atletski sudija Kasim Pecikoza

Šah

Ekipno takmičenje u šahu održano je u hotelu Terme na Iličiću. Prema pravilima takmičenja po Bergerovom sistemu vodio ga je savezni šahovski sudija Muhamrem Višnjić. Pravila su pročitana vođama ekipa i šahistima prije početka takmičenja. Savez se, kao organizator, potrudio da Igre proteknu prema svim međunarodnim pravilima u takmičarskom dijelu i da kao dobar domaćin osigura sve potrebno, a što uobičajeno prati sportske igre i ovakve manifestacije.

Ljekar klasifikator dr. Damir Jaganjac, koji ima međunarodnu licencu za određivanja klase za takmičenje u invalidskoj atletici, prije takmičenja pregledao je učesnike uz njihovu medicinsku dokumentaciju i utvrdio grupu (klasu) kojoj

takmičar pripada prema međunarodnim normama, što je obavljenno u sali hotela "Terme" 27. maja. Klasifikacija je načinjena za učesnike koji nisu učestvovali na ranijim igrama.

Napravljene su "Propozicije za Međunarodno otvoreno prvenstvo i XIII sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Bosne i Hercegovine" (po Pravilima AAIF i Paraolimpijskog komiteta), koje su zbog specifičnosti takmičenja prilagođene našim uvjetima i primjenjive samo na navedenom takmičenju. Propozicije su s Programom održavanja dostavljene svim prijavljenim ekipama.

Izrađene su akreditacije za sudije i organizatore koje su korištene tokom Igara.

Da bi Igre bile što bolje organizirane, održani su pripremni sastanci sa sudijama, vođama ekipa i organizatorima.

Za takmičenje u atletici za bacajuće discipline Savez je osigurao dvije specijalne "stolice" koje

su koristili takmičari u ženskoj i muškoj konkurenciji. Stolice su i ove godine servisirane i testirane zbog sigurnosti takmičara.

Savez je organizirao sve poslove u vezi s angažmanom profesionalaca i volontera, vrhovnog i glavnog sudije (oba međunarodna) za atletiku i saveznog sudije za šah, priredio je takmičarski dio Igara, osigurao kompleta šaha i satova, pripremio svečano otvorenje i ostale organizacione poslove na Stadionu te pronašao nekoliko sponzora.

Za pomoć na stadionu za transfer takmičara iz kolica na stolicu za bacanje i obratno, te za ostale potrebne pomoći, angažirano je šest terapeuta, studenata Fakulteta zdravstvenih studija.

I na Stadionu "Asim Ferhatović Hase", i u hotelu "Terme" bilo je u dovoljnim količinama osigurano osvještenje za sve učesnike.

Za rezultate postignute u svim takmičarskim disciplinama Savez je osigurao pehare, medalje i

Detalj sa Ibara - bacanje kopljia

Šahovski turnir

Volonteri na Igrama - studenti Fakulteta zdravstvenih studija

diplome. Pehari su dodijeljeni za ukupne plasmane. Medalje, zlatne, srebrene i bronczane, i diplome, s logom Igara, dodijeljene su za ostvarene pojedinačne rezultate.

Rezultati

Najuspješnija ekipa u ukupnom plasmanu u muškoj i ženskoj konkurenciji bio je Zeničko-dobojski kanton Federacije Bosne i Hercegovine / Bosna i Hercegovina. Najuspješnija takmičarka je Alma Bajramović iz Unsko-sanskog kantona Federacije Bosne i Hercegovine / Bosna i Hercegovina, a najuspješniji takmičar Dušan Slana iz Slovenije. Najuspješnija ekipa u šahu je ekipa Zeničko-dobojskog kantona Federacije Bosne i Hercegovine / Bosna i Hercegovina.

Najstariji učesnik igara bio je Ramiz Humić iz Zeničko-dobojskog kantona Federacije Bosne i Hercegovine / Bosna i Hercegovina, a najmlađi Nedim Šido iz Udruženje Jajce, Federacija Bosne i Hercegovine / Bosna i Hercegovina.

Po završetku takmičarskog dijela održana je u večernjim satima u hotelu "Terme" dodjele priznanja, a potom i svečana večera i druženje uz prigodnu muziku. Zvanični konferansije bila je novinarka Amra Ekmečić.

Savez je omogućio i medijsko praćenje ove značajne regionalne sportske manifestacije. Medijski pokrovitelji Sportskih igara bili su Televizija Federacije BiH - FTV, Radio Stari Grad, Radio Antena te dnevne novine *Oslobodenje* i *Nezavisne novine*.

Nakon dobijenih informacija od svih relevantnih osoba, predstavnika takmičarskih timova i ostalih

stručnih osoba, izvršena je analiza koja je rezultirala zaključkom da su ovogodišnje Međunarodne sportske igre veoma uspješno organizirane, da su takmičenja održana u sportskom i fer ponašanju učesnika te da su postignuti veoma dobri rezultati.

Moramo istaći da su svi učesnici, a posebno gosti iz stranih država, iskazali svoje zadovoljstvom kompletnom organizacijom i ambijentom uz želju da i naredne godine budu sudionici najznačajnije sportske manifestacije osoba s invaliditetom (OSI) u regiji.

Igre su opet omogućile druženje učesnika, stvaranje novih poznanstva i dogovore o saradnji u sportskom i svakom drugom segmentu. Uspostavljena je još kvalitetnija bilateralna saradnja sa svakom od inostranih ekipa. Iskazani su htijenje za nastavkom saradnje u sportskim i ostalim aktivnostima osoba s invaliditetom i želja gostiju da i predstavnici našeg Saveza budu njihovi gosti na sportskim takmičenjima koje organiziraju u svojim državama.

Dobrom organizacijom i ostvarivanjem svih uvjeta za takmičenje, te okupljanjem velikog broja natjecatelja, otvorili smo mogućnost za postizanje takmičarske norme kao uvjeta za učešće na drugim takmičenjima, pa i međunarodnim.

Realizacijom ovog programaprojekta podigli smo kvalitetu sporta, a postizanjem dobrih rezultata uspješno prezentirali našu zemlju na međunarodnom planu.

Cijenimo da je organizacija sportskih takmičenja za paraplegičare i oboljele od dječje paralize, kao jedne od najtežih kategorija osoba sa tjelesnim invaliditetom uopće, veoma bitna za održavanje njihovog pozitivnog stava i boljeg psihofizičkog stanja.

Prof. dr. Mirsad MUftić uručuje pobjednički pehar i diplomu Harunu Aliefendiću, predstavniku ekipi ZE-DO kantona

Detal sa Ibara - trke u kolicima

Detal sa Ibara - bacanje kugle

Još jedna uspješna promocija sporta

Održane 12. sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zeničko-dobojskog kantona

Zenici su 8. jula 2016. godine na terenima atletskog stadiona Kamberovića počele održane 12. kantonalne sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize u organizaciji Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica, a uz podršku Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona. Učestvovalo je 75 takmičara iz Zenice, Doboja Juga, Vareša, Žepča, Kakanja i Zavidovića, koji su se takmičili u šahu, atletskom višeboju te trkama u mehaničkim invalidskim kolicima.

Postignuti su zapaženi rezultati, ali i jedan od programskih ciljeva, da se promovira sport za osobe s invaliditetom.

Igre je otvorio Kantonalni ministar za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Nurđehan Šahinović, a takmičarima se obratila i Elvira Bešlija, generalni sekretar Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine.

Najuspješniji takmičari bili su: Srećko Jorgić iz Žepča, pobjednik trka na 100, 200 i 400 m; Ređib

Talić iz Zenice, pobjednik trka na 100, 200 i 400 m; Rukib Škiljo iz Doboja Juga, pobjednik u bacanju kopljia i diska; Drago Pantić iz Vareša, pobjednik u bacanju kopljia i diska; Edib Skulić iz Doboja Juga, pobjednik u bacanju kopljia i diska; Emilija Batarilo iz Zenice, pobjednica u bacanju kopljia, diska i kugle; Sefija Topalović iz Zenice, pobjednica u bacanju kopljia i diska i Samira Đidić iz Zenice, pobjednica u bacanju čunja i diska.

U šahovskom turniru prvo mjesto osvojio je Halid Bajramović,

drugi je bio Ibrahim Hukić, a treći Jasmin Skeleđija.

Zalaganje i predanost tradiciji održavanja sportskih igara i ove su godine pratili TV Zenica, FTV i ZEBLOG, što pomaže promociju invalidskog sporta i utječe na podizanje njegove kvalitete.

Nakon završenih igara, a prema organizacijskoj shemi, u hotelu "Internacional" upriličeni su ručak i dodjela medalja i diploma za pobjednike, kao i kratko predavanje o značaju sporta za osobe s invaliditetom u rehabilitaciji i socijalizaciji.

Sanjani gostovali u Makedoniji

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Sanski Most sudjelovali na Sportskim igrama osoba s invaliditetom "Ohrid 2016"

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Sanski Most uspješno je predstavljalo naš Savez i Bosnu i Hercegovinu na Međunarodnim sportskim igrama održanim u Makedoniji – "Ohrid 2016".

Članovi Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Sanski Most učestvovali su na sportskim igrama osoba s invaliditetom "Ohrid 2016" održanim

od 2. do 5. juna. Na igrama su, po red predstavnika domaćina i naše zemlje, učestvovali i sportisti iz Bugarske.

Za našu selekciju, koja je osvojila jednu srebrenu i tri bronzone medalje nastupili su: Šuhra Zukanović (streljaštvo, bronza), Edina Alagić (atletika, bronza), Aiša Ramić, Teufik Zukanović i Refik Ibragić (atletika, srebro; streljaštvo, bronza).

Takmičenje je proteklo u sportskom i drugarskom duhu, a naši su takmičari zbog napornog i dugog putovanja ostvarili rezultate slabije od realno očekivanih.

Organizator je bio veoma gostoljubiv i dodatno su počastili našu ekipu osvježavajućim pićima u hotelu u kojem su bili smješteni. Zahvalili su nam se za gostoprимstvo koje su imali u Sarajevu prilikom učešća na Međunarodnom otvorenom prvenstvu i 13. sportskim igrama paraplegičara oboljelih od dječije paralize – Sarajevo 2016.

U sklopu igara domaćin je za našu ekipu organizirao posjetu poznatom izletištu "Biljanino vrelo" te obilazak još nekih ohridskih znamenitosti.

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Sanski Most zahvalilo se Savezu paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine na osiguravanju kompletnih finansijskih sredstava za odlazak na Međunarodne sportske igre u Makedoniji, gdje su dostojanstveno predstavljali Savez i državu Bosnu i Hercegovinu.

Osobe s invaliditetom kao aktivni sudionici razvoja sporta

Održane Općinske sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Doboј Jug

U općini Doboј Jug održano je u subotu 16. jula 2016. godine, na lokalnom izletištu Matoševe dubrave u Mravićima, sportsko takmičenje osoba s invaliditetom revijalnog karaktera u disciplinama gađanje iz zračne puške i šahu, najviše zahvaljujući BH Telecomu koji je bio sponsor ovih igara.

Učesnici sportskih igara postigli su zavidne rezultate u disciplinama u kojima su se takmичili, što pokazuje da i osobe s

invaliditetom mogu biti aktivni sudionici razvoja sporta.

Svoje učešće na ovom takmičenju uzeli su, pored domaćina, članova udruženja paraplegičara iz Doboј Juga, i članovi Udruženja amputiraca i Udruženja paraplegičara iz Doboјa.

Pored osoba s invaliditetom ovo sportsko takmičenje svojim su prisustvom uveličale i predstavnice Udruženja žena "Žena 21. vijeka", privrednici, predstavnici Sportskog saveza općine, članovi

Udruženja RVI-a i drugi građani lokalne zajednice.

I pored loših vremenskih uvjeta, takmičenje je proteklo veoma uspješno. Edib Skulić, predsjednik Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize općine Doboј Jug, zahvalio se učesnicima na sudjelovanju i podršci invalidskom sportu na lokalnoj zajednici te istakao da su ovakva sportska takmičenja za paraplegičare i ostale osobe s invaliditetom veoma značajan oblik re-socijalizacije i inkluzije i podsticaj

za postizanje sportskih rezultata čija se vrijednost ne završava isključivo na borilištima, nego se nastavlja kroz druženja i razmjenu iskustava, ideja i mišljenja.

Nakon završetka takmičenja nastavljeno je druženje na novoizgrađenom izletištu za osobe s invaliditetom Matoševe dubrave, u opuštenoj i ugodnoj atmosferi uz skroman zajednički ručak, osvježenje i bogat muzički program.

ottobock.

Izdajemo pomagala na potvrde ZZO-a.

Aktivno kroz dan

Pomagala za rehabilitaciju djece i odraslih

Otto Bock Adria doo Sarajevo / Ramiza Salčina br.85 / T 033 25 54 00 / obadria@bih.net.ba

PJ Tuzla / Slatina br.4 / T 035 36 98 99 / obatuzla@bih.net.ba PJ Bihać / Ceravačka brda 109 / T 037 31 69 92 / obabihac@bih.net.ba
PJ Mostar / Ante Starčevića 32E / T 036 31 88 80 / obamostar@ottobockadria.com.ba

Ukupni pobjednik ekipa iz Unsko-sanskog kantona

Održano VI. međukantonalno sportsko takmičenje
paraplegičara i oboljelih od dječje paralize "Livno 2016"

Ulivnu je, od 26 do 28. augusta 2016. godine, održano VI. međukantonalno sportsko takmičenje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize "Livno 2016" u organizaciji Udruge paraplegičara i oboljelih od dječje

paralize Livno. Zahvaljujući napomima organizatora, Međukantonalnim sportskim igrarama su kao gosti prisustvovali i takmičari iz Makedonije, Crne Gore i Hrvatske. Igre su održane na sportskom terenu Srednje strukovne škole "Silvije

Strahimir Kranjčević" u Livnu, a više od devedeset učesnika takmičilo se u streljaštvu, visećem kuglanju, električnom pikadu i šahu.

Igre je, uz prigodno obraćanje, svečano proglašio otvorenima Luka Čelan, načelnik općine Livno, a

predsjednica Udruge Šemsija Dželadini zahvalila se svim sponzorima, općinskoj i kantonalnoj vlasti i posebno istaknula doprinos volontera bez kojih, kako je kazala, ništa ne bi bilo moguće.

Ukupni pobjednik Igara je ekipa Unsko-sanskog kantona, najuspješniji takmičar je Zilhad Kudić, a najuspješnija takmičarka Šuhra Zukanović.

Prema klasifikacionim kategorijama invaliditeta, pobjednici u streljaštvu su: Irfad Rekić, Refik Ibragić, Adis Čukas, Senad Kečanović, Anto Grgić i Zilhad Kudić. Najbolje u ženskoj konkurenciju su Mirsada Mešanović i Rusmira Kovačević, a pobjednici izvan konkurencije su Ramiz Humić, Mladen Batinić i Sadeta Rašidović.

Pobjednici u Električnom pikadu su, prema klasifikacionim kategorijama invaliditeta: Mufik Velačić, Edib Skulić, Ramiz Omerdić,

Ramiz Pandžić i Teufik Zukanović, a u ženskoj konkurenciji Hurmija Mujić i Šuhra Zukanović. Pobjednici izvan konkurencije su Sulejman Muratović, Jasminko Nokić i Ferida Prutina.

UVisećem su kuglanju, prema klasifikacionim kategorijama invaliditeta, pobjednici: Irfad Rekić, Refik Ibragić Mustafa Beganović, Samir Bašić, Nedim Šido i Zilhad Kudić u muškoj konkurenciji, a u ženskoj Almedina Čamđić, Šefika Skorupan i Besida Čeliković. Pobjednici izvan konkurencije su Sefedin Mahmić, Senad Husović i Subhija Hodžić.

Na šahovskom turniru prvo mjesto osvojila je ekipa Srednjobosanskog kantona, druga je bila ekipa iz Bosansko-podrinjskog kantona, a treće je pripalo ekipi Unsko-sanskog kantona.

Nakon završetka takmičenja, druženje je nastavljeno u hotelu

“Dinara” podjelom medalja, pehar-a i diploma te svečanom večerom uz prigodnu muziku. Tom je prilikom Elvira Bešlija, generalni sekretar Saveza paraplegičara i obojelih od djeće paralize Federacije Bosne i Hercegovine, istakla da su ovakvi susreti za osobe s invaliditetom više od sporta i kako ih jačaju i doprinose njihovojoj socijalizaciji. Naglasila je da svi nosimo pozitivnu energiju i optimizam u svoje sredine i ostajemo snažniji i jači i kroz sportsko takmičenje, druženje, upoznavanje, nova prijateljstva i sve što prati sportske susrete i druženje.

Na gostoprimgstvu su se zahvalili i gosti Velibor Jakimovski, iz makedonske udruge “Mobilnost”, Mersad Murić iz Atletskog kluba “Vihor” iz Crne Gore te Mladen Batinić iz Udruge spinalo ozlijedenih osoba Splitsko-dalmatinske županije iz Hrvatske.

9. Međunarodni šahovski turnir paraplegičara “Banja Luka - 2016”

Najuspješniji pojedinci turnira Halid Bajramović iz Zenice i Nada Marušić iz Banje Luke

Međunarodni šahovski turnir paraplegičara održan je od 17. do 19. juna 2016. godine. Takmičenje se odvijalo u Rekreativnom centru “Mlinska Rijeka” – Čelinac, a učesnicu su bili smješteni u “Domu invalida” u Banjoj Luci. Turnir je bio pozivnog karaktera i na njemu su učestvovali takmičari iz Slovenije, Srbije – ekipe Sombora i Titela, Bosne i

Hercegovine – predstavnici bh. entiteta Federacija Bosne i Hercegovine, ekipa Zenice, i Republika Srpska, ekipa Banja Luke.

Ekipe su bile sastavljene od po tri takmičara – dva seniora i jedna seniorka. Igralo se po Bergerovom sistemu od četiri kola, s tempom igre od dvadeset minuta po igraču. Sudija turnira bio je Momčilo Soprenić, državni sudija iz Banja Luke.

Za ekipu iz Zenice nastupili su: Halid Bajramović, šahovski majstor, Ibrahim Hikić i Sefija Topalović.

Nakon četiri odigrana kola plasman ekipa je bio sljedeći:

1. Selekcija bh. entiteta Republika Srpska / BiH, zlatna medalja i pehar,
2. Srbija – ekipa Titela, srebrena medalja i pehar,
3. Selekcija bh. entiteta Federacija BiH / BiH, bronzana medalja i pehar,
4. Srbija – ekipa Sombora,
5. Slovenija.

Najuspješniji pojedinci turnira bili su: Halid Bajramović iz Zenice i Nada Marušić iz Banje Luke, koji su dobili zlatne medalje i diplome za najuspješnije takmičare – pojedince.

Turnir je protekao u sportskom i fer ambijentu, a domaćin je korektno i profesionalno obavio kompletну organizaciju 9. međunarodnog šahovskog turnira paraplegičara “Banja Luka 2016”.

Informativno glasilo Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine
ulica Zmaja od Bosne 78 - 71000 Sarajevo
e-mail: savez@paraplegicari.org - www.paraplegicari.org

PARAOLIPIJSKE IGRE SPORTSKE IGRE ZA OSOBE S INVALIDITETOM

Sportovi osoba sa invaliditetom su uglavnom već postojeći sportovi koji su prilagođeni te se ponekad koristi i termin prilagođeni sport. Ipak, neki od ovih sportova su jedinstveni i nemaju ekvivalenta u grupaciji opšte poznatih sportskih aktivnosti.

“Sportska aktivnost treba da bude dostupna svakom čovjeku i ženi u saglasnosti sa individualnim aspiracijama i mogućnostima”. Deklaracija iz Nice (2000.)

*Glasilo je realizovano kao projekat finansiran od strane “Lutrija BiH”
posredstvom Ministarstva rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine*

Časopis je besplatan

ISSN: 2303 - 5870

